

RE-CITY

PLATAFORMA INTERNACIONAL
PER A LA SOSTENIBILITAT SOCIAL

03/19

RELATORIES COMBATRE LES DESIGUALTATS

“DESIGUALTATS I PARADISOS FISCALS: COM COMBATRE L’EVASIÓ DE CAPITALS?”

SESSIÓ AMB **GABRIEL ZUCMAN.**

DOCUMENT PUBLICAT EN EL PROGRAMA D'ECONOMIA QUE REP EL SUPORT DE:

Obra Social "la Caixa"

TAULA DE CONTINGUTS	
1. Introducció	2
1.1 Gabriel Zucman	2
1.2 La Globalització com a causa de les desigualtats	2
1.3 Cap a una globalització més justa	5
2 Evolució de la desigualtat	6
2.1 L'evolució de la desigualtat en els últims anys. El cas dels Estats Units.	6
2.2 Metodologia: Els Comptes Anuals Distribucionals (CND) (<i>Distributional National Accounts (DINA)</i>)	8
2.2.1 Limitacions CND-DINA	13
2.3 Resultats de l'estudi dels ingressos nacionals abans vs. després d'impostos als Estats Units	14
2.4 Desigualtat global	19
2.5 La riquesa heretada i la desigualtat	23
3 Principals formes d'evasió fiscal: Offshore Wealth i Profit Shifting	24
3.2 Evasió fiscal d'individus (o de les llars). Offshore Household Wealth	26
3.3. El cas de les empreses multinacionals: <i>Profit Shifting</i>	37
4. Propostes per reduir l'evasió i l'elusió fiscal	43
4.1. Canviar el model d'Impost de Societats	44
4.2 Registre Internacional d'Actius Financers	48
4.3 Endurir les sancions per la prestació de serveis financers il·legals	49
5. Conclusions	50
6. Glossari	51
7. Bibliografia	55

RESUM EXECUTIU

L'economista francès Gabriel Zucman parla del paper que juguen els paradisos fiscals en la creació i en l'estudi de les desigualtats socioeconòmiques. A causa de la globalització, els individus més rics de la població i les multinacionals tenen més oportunitats d'evadir i eludir impostos fàcilment a través de pràctiques com *l'offshore wealth* i el *profit shifting*. Aquestes pràctiques són problemàtiques perquè són difícils de detectar quan s'estudia la desigualtat, augmentant el risc d'error en els càlculs, i perquè treuen riquesa de les mans dels governs, limitant la capacitat redistributiva de les polítiques públiques, que es tradueix en un increment dels impostos a la classe mitjana. Per resoldre aquests problemes, Zucman, juntament amb altres economistes, va impulsar la creació d'una nova base de dades, la DINA, i va estudiar amb més detall quin era l'impacte de *l'offshore wealth* i *profit shifting* a les societats occidentals. Tot i que frenar aquestes pràctiques és complicat i els governs tenen recursos limitats per a fer-ho, Zucman proposa 3 vies que, segons ell, ajudarien a reduir-les significativament: Canviar el model d'impost de societats, la creació d'un registre internacional d'actius financers i endurir les sancions per la prestació de serveis financers il·legals.

1. Introducció

1.1 Gabriel Zucman

Gabriel Zucman (Paris, 1986) és Doctor en Economia a la *Paris School of Economics (PSE)*, professor a la Universitat de Califòrnia, Berkeley i membre de l'organització *Wid.World*¹ liderada per Thomas Picketty, Emmanuel Saez i Facundo Alvaredo, que es centra en l'elaboració i anàlisi d'una de les bases de dades més extenses sobre distribució de riquesa i d'ingressos de diferents països del món.

Zucman és especialista en l'estudi de les desigualtats i dels paradisos fiscals. És autor del llibre *La Riquesa Oculta de les Nacions (2015)*, on realitza un innovador enfocament a l'estudi dels paradisos fiscals a través d'una anàlisi dels fluxos de capital internacionals, que li permet fer una estimació quantitativa sobre el cost de l'evasió fiscal pels governs. Així mateix, el llibre recull un seguit de recomanacions polítiques que, segons l'autor, podrien ser implementades pels governs a curt termini i de forma eficaç.

1.2 La Globalització com a causa de les desigualtats

Segons Zucman, la globalització dificulta el procés de redistribució de riquesa i contribueix significativament a l'augment de les desigualtats socials i econòmiques en la majoria de països del món. Tot i això, la magnitud d'aquest augment varia entre els diversos països. Per exemple, l'increment de les desigualtats als Estats Units és més notable que a Europa.

L'impacte de la globalització en la creació de desigualtat és manifesta de dues maneres:

En primer lloc, la globalització contribueix a l'augment de les desigualtats abans de la intervenció dels governs, coneguda com la “*desigualtat abans d'impostos i transferències*”², facilitant que els homes de negocis i emprenedors tinguin majors ingressos, ja que poden accedir al mercat mundial en comptes de cenyir-se al d'un sol país. Al mateix temps, la globalització causa una pressió a la baixa dels ingressos i

---

¹ World Wealth and Income Database <http://wid.world/wid-world/>

² Global Wealth Inequality* Gabriel Zucman (UC Berkeley and NBER) August 20, 20

salaries de la classe treballadora dels països més desenvolupats donat que competeixen pels llocs de treball amb un gran nombre de treballadors de països emergents.

Zucman menciona una tercera dimensió a través de la qual la globalització impacta a la desigualtat: la globalització econòmica i financera ha facilitat l'evasió i l'elusió fiscal. La globalització ha proporcionat noves opcions a les empreses multinacionals per pagar menys impostos amb el trasllat artificial dels seus beneficis (*profit shifting*)³, i per altra banda a les persones més riques de les societats amb la possibilitat d'invertir i moure el seu capital a països on els impostos són més baixos (*offshore wealth*)⁴.

Exemple de *profit shifting* :

Alphabet, el conglomerat d'empreses propietari de Google, va declarar uns beneficis de 15.500 milions d'euros a les Illes Bermudes, on l'impost de societats és del 0%. Això és com dir que cada habitant de les Illes havia creat de mitjana 300.000 euros en beneficis per a Google. (Zucman, FCE)

Aquestes pràctiques, que apareixen a partir de la globalització, dificulten la redistribució de recursos per parts del govern. Per consegüent, si les empreses multinacionals i els individus no paguen els impostos que els hi corresponen, la pèrdua de diners públics s'ha de compensar amb l'increment d'impostos sobre la classe mitjana i la classe treballadora o amb una menor recaptació dels estats, i, per tant, una menor despesa en transferències i serveis públics.

---

³ Zucman, Gabriel (2014) *Taxing across borders: tracking personal wealth and corporate profits*. *Journal of Economic Perspectives*

⁴ Ibid

Aquesta és la tendència que podem observar en els últims 30 anys als països occidentals. Mentre els impostos (*tax rates*) sobre el capital i sobre les persones amb alts ingressos han caigut progressivament, la recaptació dels estats s'ha mantingut estable, fet que indica que s'ha produït un increment de la càrrega fiscal sobre les

“Veiem com s’ha incrementat l’impost sobre el rendiment de les persones físiques (IRPF – income tax) i l’Impost sobre el Valor Afegit (IVA) i fins i tot la contribució a la seguretat social (payroll tax) en les últimes dècades. Quan aquesta situació no es dona amb molta intensitat, el que succeeix és que es retalla la despesa dels estats i/o incrementa l’endeutament d’aquests” (Zucman, FCE)

classes mitjanes i les classes treballadores.⁵

Com a resposta a aquesta situació, diversos països han optat per la combinació de dues estratègies polítiques. Per una banda, s’han aplicat polítiques proteccionistes, reconsiderant els acords comercials i restringint la lliure circulació de béns, persones i capital amb la presumpta intenció de mantenir el creixement dels salaris o mantenir un sistema fiscal més redistributiu. D’altra banda, aquestes polítiques s’han complementat amb la decisió de competir fiscalment amb els paradisos fiscals (*race to the bottom*). En veure com els ingressos provinents dels impostos a les empreses multinacionals i als individus més rics cauen, els governs decideixen deixar de gravar la riquesa, amb el que s’observa una caiguda dramàtica dels tipus impositius sobre els beneficis de les empreses (*corporate tax*) i una desaparició dels impostos sobre la riquesa i el patrimoni arreu d’Europa, i fins i tot alguns països desenvolupats s’han convertit en paradisos fiscals (Holanda i Irlanda).

La completa desaparició de l’Impost de Successions que s’està donant a molts països pot arribar a suposar un gran problema, donat que aquest impost és una de les principals mesures redistributives de l’estat per evitar la concentració de la riquesa i la transmissió de la desigualtat de pares a fills. Sense aquest impost, la importància de la riquesa heretada i de la transmissió inter-generacional de la riquesa s’incrementa. El Race to the Bottom en l’Impost de Successions és una causa important de l’increment de la desigualtat.

⁵ Ibid

Tot i la gran incongruència entre la retòrica proteccionista d'alguns estats i les pràctiques dutes a terme com la retallada d'impostos per a les empreses multinacionals i els individus més rics, la tendència d'aquesta combinació de polítiques va en augment, tal com és veu clarament en diferents successos polítics actuals. En primer lloc, el Brexit, que el podem interpretar com una decisió de caràcter proteccionista o un moviment per transformar el Regne Unit en un paradís fiscal (ja que una de les propostes pro-Brexit era de rebaixar l'impost de societats a només 15%, casi al nivell d'Irlanda⁶). En segon lloc, les polítiques de Donald Trump als Estats Units, que tot i aferrar-se a una retòrica proteccionista, a la pràctica vol implementar grans retallades dels tipus impositius per a les empreses multinacionals i per als més rics⁷. Finalment, a França, el govern d'Emmanuel Macron ha proposat abolir l'impost sobre el patrimoni sota la premissa que resulta molt difícil d'aplicar impostos a les persones riques, ja que aquests mouen els seus estalvis i actius a altres països.

Zucman considera que una globalització que impliqui més impostos per les classes mitjanes i treballadores i menys impostos pels rics no pot funcionar, creu que estem arribant a un punt on la població exigirà un canvi de tendència. L'elecció de Donald Trump als Estats Units o el moviment de les armilles grogues a França en poden ser símptomes.

1.3 Cap a una globalització més justa

Davant la situació política, econòmica i social actual, on els governs es troben estancats i limitats, Gabriel Zucman creu que existeix **una tercera via** com a resposta a la globalització que encara no s'ha dut a terme i que permetria compatibilitzar un sistema **la globalització amb una fiscalitat justa**. Aquesta via alternativa seria possible en l'àmbit regional, estatal i supraestatal. Per tal de dur-la a terme Zucman assenyala dos requisits:

---

⁶ Al mateix mes que es va produir el Brexit, el govern britànic va aprovar una rebaixa progressiva del tipus impositiu sobre les empreses al Regne Unit, que arribaria a ser del 17% l'any 2020, un tipus impositiu proper al d'Irlanda (12,5%). *HM Revenue & Customs. "Corporation Tax to 17% in 2020."* GOV.UK, GOV.UK, 16 Mar. 2016, www.gov.uk/government/publications/corporation-tax-to-17-in-2020.

⁷ Hayden, Sally. "Republicans Voted to Hand Tax Cuts to America's Billionaires in the Middle of the Night." *The Independent*, Independent Digital News and Media, 2 Dec. 2017, www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/senate-tax-cuts-donald-trump-rich-us-vote-republican-vote-result-latest-a8088196.html.

1) Una bona comprensió dels problemes concrets que estem afrontant, entenent com la globalització afecta a la desigualtat i al sistema fiscal. Aquests problemes, mencionats a l'apartat anterior són: *profit shifting*, *offshore wealth*, *race to the bottom* i l'augment d'impostos sobre la classe mitjana. **L'explicació de les dues primeres problemàtiques es desenvolupa a l'apartat 3.**

2) Polítiques creatives i innovadores, donat que sovint el punt de partida en matèria fiscal és la mateixa incapacitat dels estats per fer front als reptes que la globalització comporta. **Es tractarà a l'apartat 4.**

El següent document presenta la informació necessària per entendre detalladament quines són les propostes de Gabriel Zucman per reduir els problemes derivats del procés de globalització. La primera part presenta una anàlisi sobre l'increment de la desigualtat en els últims anys en els països desenvolupats. En segon lloc, es presenten amb més detall les pràctiques de *profit shifting* i *offshore wealth* que, segons Zucman, han incrementat a causa de la globalització i que incrementen les desigualtats. Finalment, el document recull tres propostes per a combatre l'evasió i l'elusió fiscal.

2 Evolució de la desigualtat

2.1. L'evolució de la desigualtat en els últims anys. El cas dels Estats Units

Des del punt de vista d'en Gabriel Zucman, **els canvis en les polítiques públiques són l'origen de l'increment de la desigualtat.** Aquesta premissa es reforçada en fer l'anàlisi dels casos de França i dels Estats Units. Ambdós països estan sotmesos a fenòmens similars com el canvi tecnològic, la globalització o el comerç. Tot i això, la desigualtat ha evolucionat d'una manera molt diferent, incrementant molt més als Estats Units que a França.

Aquestes diferències entre els dos països estan relacionades amb els canvis dramàtics que han tingut lloc als Estats Units:

1. Els Estats Units acostumaven a tenir els tipus impositius més alts del món per a les rendes més altes, tipus impositius marginals del 90% sobre la renda als anys

- seixanta, que van caure dràsticament fins a arribar a un tipus impositiu marginal per a les rendes més altes del 26% el 1986.
2. Hi ha hagut canvis dramàtics en relació als sindicats i al salari mínim als Estats Units que han contribuït significativament a l'increment de la desigualtat. Per una banda avui en dia els sindicats han perdut molta força als Estats Units. Pel que fa al salari mínim, mentre que als Estats Units el salari mínim l'any 1960 era notablement superior al de França, avui en dia és bastant inferior al francès.
  3. Hi ha hagut una desregulació massiva al sector financer i canvis molt importants en la regulació de les patents.

Aquests canvis han afavorit a la part de la població que concentra més riquesa i han perjudicat les persones que formen part del 50% inferior amb menys renda (en anglès, “*bottom 50%*”) i fins i tot aquelles que formen part del 90% inferior amb menys renda (en anglès, “*bottom 90%*”). Segons Zucman, aquests són els principals factors de l'increment de la desigualtat als Estats Units i a una gran quantitat de països.

La globalització i el canvi tecnològic han tingut un paper important en l'increment de la desigualtat en els últims 30 anys, **però no són els principals factors explicatius**, ja que no expliquen les grans diferències que observem tant en el nivell de desigualtat entre països com en la trajectòria de la mateixa en els últims 30 anys.

La principal font de dades pel càlcul de la desigualtat és **l'impost sobre la renda**, perquè la majoria de països tenen establert l'impost sobre la renda des de fa més d'un segle i les autoritats fiscals han publicat, de forma anual, taules sobre les declaracions de renda per tram d'ingressos.

Amb aquest tipus de dades es pot estudiar la desigualtat de mercat, que és la desigualtat d'ingressos abans d'impostos i de les transferències del govern. Però ja que durant el segle XX es va produir **el sorgiment de l'Estat de Benestar, que va comportar un increment de les transferències del govern i de la despesa pública**, l'evolució de la desigualtat de mercat no és la mateixa que l'evolució de la desigualtat després de transferències i de la intervenció del govern.

Gabriel Zucman, Emmanuel Saez i Thomas Piketty han construït una base de dades dels

***Ingressos nacionals:
Ingressos laborals +
rendes del capital***

Estats Units per a tots dos casos: La desigualtat d'ingressos abans de la intervenció del govern i la desigualtat d'ingressos després de la intervenció del govern.⁸

Zucman, Saez i Piketty varen concloure que les tendències de la desigualtat abans i després de la intervenció del govern eren molt similars, en tots dos casos s'observa un gran creixement de la desigualtat des de 1980. **La desigualtat abans de la intervenció del govern ha tornat a nivells de fa més d'un segle, i la desigualtat després de la intervenció del govern està a prop però encara no ho ha fet.**⁹

2.2 Metodologia: Els Comptes Anuals Distribucionals (CND) (*Distributional National Accounts (DINA)*)

L'índex de Gini és un **indicador sintètic**¹⁰ utilitzat en la recerca sobre desigualtats. Tanmateix, presenta alguns inconvenients. Com altres indicadors sintètics, l'Índex de Gini pot emmascarar la situació dels extrems de la distribució de població (els més pobres i els més rics) i al mateix temps també emmascara canvis de la distribució de la renda que no modifiquen el resultat de l'índex, és a dir, que es compensen mútuament. En altres paraules, l'índex redueix una gran quantitat de valors i d'informació a una sola xifra, la qual resulta difícil d'interpretar i d'utilitzar. Per aquesta raó no permet captar adequadament les cues de la distribució, que és el que interessa per a l'estudi de la concentració de la riquesa a l'1% o 0,01% més ric de la població.

Així doncs, per tal d'entendre la desigualtat és millor utilitzar mesures com la distribució de l'ingrés i del creixement per a cada part grup de la població (sigui per quintils, decils o percentils), utilitzant mesures com el *bottom 50%*, *el Top 10%* o el *Top 1%*.

Les *Distributional National Accounts (DINA)* (Comptes Nacional Distributius(CND)) sorgeixen del fet que actualment l'estudi de la macroeconomia es troba molt allunyat de l'estudi de la desigualtat.

⁸ Thomas Piketty & Emmanuel Saez & Gabriel Zucman, 2018. "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States*," *The Quarterly Journal of Economics*, vol 133(2), pages 553-609

⁹ Ibid

¹⁰ <https://wid.world/news-article/gini-coefficients-available/>

Normalment per a projectes de recerca sobre macroeconomia, la principal font de dades són els Comptes Nacionals, on apareixen dades agregades sobre el Producte Interior Brut (PIB), el Producte Nacional Brut (PNB), dades de consum, estalvi i inversió. **Però els Comptes Nacionals no inclouen informació sobre com estan distribuïdes aquestes variables entre la població.**

Per tal d'estudiar la desigualtat s'utilitzen principalment dades provinents d'enquestes i de les autoritats fiscals, però sovint aquestes dades no estan relacionades amb les dades dels Comptes Nacionals, ja que, habitualment, el total d'ingressos que apareix a les dades fiscals és només la meitat del que recullen els Comptes Nacionals. Aquest fet fa difícil saber com es distribueix el creixement, és a dir, quins ingressos s'incrementen més degut al creixement de l'economia: **els dels més rics, els de la classe mitjana o els de la classe treballadora.**

Aquestes limitacions van impulsar Gabriel Zucman, Emmanuel Saez i Thomas Piketty a intentar d'omplir aquesta manca de dades a través de l'elaboració dels *Comptes Nacionals Distribucionals*. Tot i que els *Comptes Nacionals Distribucionals (CND)* es van construir primerament per avaluar el cas dels Estats Units, actualment aquesta metodologia s'està estenent per molts països europeus (incloent-hi Espanya) i països en vies de desenvolupament.

El propòsit final dels *Comptes Nacionals Distribucionals (CND)* és estudiar conjuntament el creixement i la desigualtat i les seves interrelacions, tal com es va proposar als anys seixanta l'economista *Samuel Kuznets*. Aquest va participar en el disseny dels Comptes Nacionals dels Estats Units, i va ser un dels pioners de l'estudi de la desigualtat, analitzant la distribució de l'ingrés entre la població, utilitzant dades de declaracions fiscals d'ingressos (IRPF) i combinant-les amb les dades dels Comptes Nacionals per estudiar l'evolució dels ingressos percebuts per l'1% més ric de la població¹¹. El treball de Zucman, Piketty i Saez amb els CND segueix la línia de Kuznets, amb la diferència que actualment tenim a l'abast millors dades que als anys cinquanta (sobre enquestes d'ingressos, dades microeconòmiques i declaracions fiscals).

---

¹¹ Simon Kuznets, 1934. "National Income, 1929–1932". 73rd US Congress, 2d session, Senate document no. 124

Per a construir les CND-DINA s’ha fet una combinació pragmàtica de les diferents bases de dades disponibles, combinant dades de:

- Enquestes a les llars – *Household Survey Data*. Als Estats Units es diuen CPS (*Current Population Survey*) i SCF (*Survey of Consumers Finances*).
- Dades sobre declaracions fiscals. En els últims 10 anys s’ha incrementat enormement l’accés que tenen els investigadors a les dades fiscals.
- Comptes Nacionals.

Disposar de la distribució dels ingressos abans i després de la intervenció del govern permet analitzar els efectes redistributius de la intervenció del govern amb més precisió. Per això, cal conèixer tres maneres de calcular la distribució dels ingressos entre la població. Aquestes tres maneres tenen el mateix valor global, tots són iguals a la Renda Nacional (National Income)¹²:

- 1. Factor National Income:** És la suma de tots els ingressos provinents del treball i del capital que una persona guanya en un període determinat (Salaris i ingressos provinents del capital (accions)). El problema que presenta aquest concepte d’ingressos es pot entendre amb el següent exemple: Els jubilats no tenen una gran quantitat de riquesa ni reben ingressos provinents del treball, amb el que tindran una quantitat propera **a zero de Factor National Income**. Els jubilats reben els seus ingressos mitjançant transferències (pensions).
- 2. Distribució dels ingressos abans de la intervenció de l’estat (Pre-Tax National Income):** Gabriel Zucman defineix el **Pre-Tax National Income** com el Factor National Income menys les contribucions socials per a pensions o l’atur que paguen els treballadors i afegint-hi les transferències socials en forma de pensions i subsidis als seus destinataris.¹³
- 3. Distribució dels ingressos després de la intervenció de l’estat (Post-Tax National Income):** Es tracta dels ingressos menys tots els impostos que paga la

¹² La Renda Nacional és igual al PIB (Producte Interior Brut) menys la depreciació del capital i afegint (o detraient) les rendes netes que es reben des de l’estranger.

¹³ Distributional National Accounts Guidelines: Methods and Concepts Used in WID.world Facundo Alvaredo Anthony B. Atkinson y Lucas Chancel, Thomas Piketty Emmanuel Saez Gabriel Zucman December 2016. <https://wid.world/document/dinaguidelines-v1/>

gent i afegint-hi tots els beneficis (serveis i transferències) que es reben per part de l'Estat de manera individualitzada.¹⁴

Un dels principals beneficis dels CND-DINA, a diferència de l'Índex de Gini, és que fa possible calcular per a cada percentil de la distribució el nivell d'ingressos i el creixement dels mateixos, d'una manera consistent amb el creixement macroeconòmic.

2.2.1 Tres puntualitzacions sobre els CND-DINA

A) Si comparem l'Índex de Gini tradicional calculat a partir de dades d'enquesta amb l'Índex de Gini calculat a partir de les CND-DINA, els resultats són molt similars, ja que l'Índex de Gini és molt poc sensible per a mesurar els canvis en la part superior de la distribució i això fa que l'Índex de Gini no reflecteixi una de les principals diferències entre les bases de dades, que és que les enquestes a les llars no capturen correctament la renda de les persones més riques.

B) Les dades de la part de la població més pobre s'inclouen a les CND-DINA. Tot i que les llars més pobres no estan obligades a proveir d'informació fiscal a l'IRS (*Internal Revenue Service*, l'agència tributària dels Estats Units), les persones que reben transferències i ajuts del govern sí que han de complimentar algunes dades. En Gabriel Zucman i l'equip d'investigadors del que forma part han analitzat aquestes dades. És cert que a les dades provinents d'enquestes es subestimen les transferències i serveis rebuts per les llars més pobres, donat que aquestes no ho acostumen a declarar, és per això que es fan correccions als càlculs de les CND-DINA per a reflectir adequadament el nombre correcte de beneficiaris de programes de la Seguretat Social, *Medicare* i *Medicaid*.

C) Els beneficis del capital (capital gains) no es troben completament inclosos a la renda nacional. Hi ha dos tipus de beneficis del capital:

- 1) La primera classe de beneficis provinents del capital són els beneficis retinguts per les empreses. Això és capturat totalment per les CND-DINA, ja que tot el flux de beneficis empresarials s'inclou a les mesures d'ingrés (*income*) i de rendes del capital (*capital income*) en el moment de la seva

---

¹⁴ Ibid

distribució (és a dir, no es comptabilitzen en el moment en el qual es realitzen, si no quan els propietaris de l'empresa els reben).

- 2) La segona classe de beneficis del capital són fruit de l'apreciació del capital "*pure valuation or price effect*". Aquests són conseqüència d'uns sobre apreciació (o depreciaió) dels actius, que es podria induir a partir de la seva acumulació de beneficis retinguts. Aquest efecte sobre el preu sobre els actius no es contempla a les CND-DINA.

Les dades del CND i DINA ens permeten estudiar els beneficis del capital ja que inclouen microdades sobre ingressos i riquesa. Si s'analitza la composició de la riquesa de la població, es poden imputar apreciacions i depreciaions dels actius en l'àmbit individual i es podria calcular l'anomenat **Haig-Simons Income**, que inclou tots els beneficis del capital, fins i tot aquells procedents de l'efecte preu sobre el capital.

Una de les principals virtuts de l'**Haig-Simons Income** és que mesura la *capacitat de pagar*, donat que si algun individu o empresa té una gran quantitat de beneficis sobre el capital, això representa una gran quantitat d'ingressos o riquesa sobre la qual s'han de posar impostos. El problema de l'**Haig-Simons Income**, és la seva **alta volatilitat**, ja que en inclou tots els beneficis del capital, quan es produeixen *booms* o col·lapses al mercat de valors, també es produeixen grans canvis en l'**Haig-Simons Income** d'un any per l'altre. Aquest fet provoca grans canvis en la distribució de la renda (ingressos) i fa molt difícil l'estudi de la distribució de la renda.

Donat als problemes que presenta l'**Haig-Simons Income**, Gabriel Zucman assenyala que la millor manera de mesurar la distribució de la renda és estudiar els ingressos i la riquesa de forma separada, però complementaria. La distribució de la riquesa captura l'impacte dels beneficis del capital. Per exemple, en el cas que els preus de les accions creixin de manera més ràpida que el preu d'altres actius, ja que les accions es troben molt concentrades en les mans dels ciutadans més rics, la desigualtat en la distribució de la riquesa augmentarà. Des de la perspectiva de les finances públiques, el millor és tenir dos tipus d'impostos, un impost sobre els ingressos (*Income Tax*) i un impost sobre la riquesa (*Wealth Tax*), en comptes d'un únic impost sobre l'**Haig-Simons Income**. Segons Zucman, aquesta és la millor manera de gravar les plusvàlues del capital no realitzades.

2.2.1 Limitacions CND-DINA

1) La interpretació de l'ingrés nacional i del creixement resulta restrictiva en alguns aspectes, ja que no integren conceptes com la depreciació del capital natural, que té efectes sobre el medi ambient. Aquesta és una àrea d'investigació pel futur, on s'investiguin noves maneres de calcular el creixement i els comptes anuals distribuicionals (CND-DINA) perquè tinguin incloguin factors de sostenibilitat. La recerca ja està en marxa, fent coincidir l'anàlisi de la distribució de l'ingrés nacional amb l'anàlisi del creixement. Però és cert que l'actual manera de calcular el creixement s'afronta a severes limitacions.

2) Les CND-DINA tot just són un prototip. A causa de certs problemes que han sorgit en la seva elaboració s'han hagut de prendre decisions dràstiques i reduccionistes. Això implica que molts aspectes d'aquestes bases de dades es trobin simplificats. Una d'aquestes decisions feia referència al tractament dels béns públics. Normalment es distribueixen tots els béns públics (policia, defensa, despesa en educació, etc.) de manera proporcional entre tots els habitants, de manera que aquesta despesa és distributivament neutral. Donat que el nivell de distribució de la despesa pública i la seva quantia varia entre països, aquesta mesura ens permet fer comparacions internacionals. Per a calcular la desigualtat després d'impostos és important distribuir la despesa en béns públics entre la població.

S'han provat mesures alternatives per a distribuir la despesa en educació com a la suma de la despesa en educació per infant, però no s'apreciaven grans diferències. També s'ha provat de distribuir la despesa en policia i defensa en funció de la riquesa o de manera igual per a tota la població. Això causa, respectivament, un increment i disminució de la desigualtat, però no té efectes sobre la tendència de la desigualtat (concentració d'ingressos), almenys en el cas dels Estats Units, perquè la despesa pública s'ha mantingut constant des de 1962.

En el cas d'alguns països europeus, com a Espanya, sí que hi ha hagut un increment molt important de la despesa pública, pel que el càlcul de la desigualtat i de la distribució dels ingressos després d'impostos es pot veure considerablement afectat. Aquesta és una de les limitacions que presenten les CND-DINA actualment. És per això

que necessitem un major grau de recerca en qui es beneficia concretament i en quina mesura de la despesa en educació, policia, defensa, etc.

L'objectiu és d'anar guanyant precisió i millorar les CND-DINA en el futur gràcies a la col·laboració amb les agències d'estadística i el món acadèmic, de la mateixa manera que s'han refinat al llarg del temps els càlculs dels comptes nacionals.

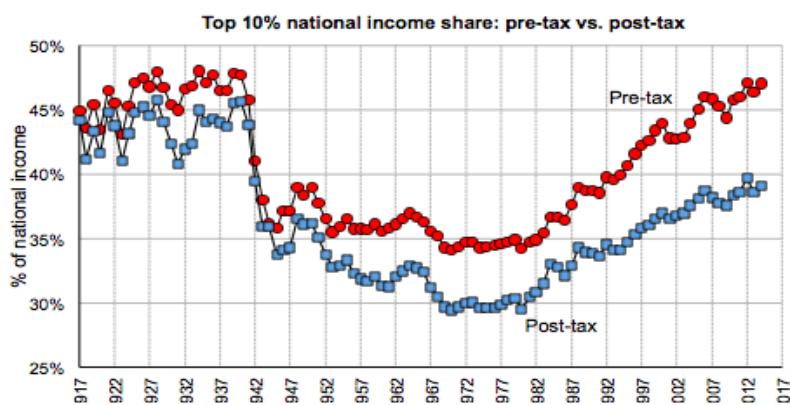
3) Tot i que els comptes nacionals distribuicionals (CND-DINA) tenen en compte algunes formes d'evasió fiscal, no les tenen en compte però no totes. En els càlculs tradicionals del PIB es té en compte l'evasió fiscal dels autònoms i dels assalariats, que normalment és molt baixa a les economies desenvolupades, però els comptes nacionals no inclouen les dades de rendes *offshore* i dels ingressos obtinguts a institucions financeres *offshore*, el qual no forma part del nostre model distribuïu.

Per fer front a aquesta limitació, es vol incloure dimensions com les estimacions d'evasió fiscal o la deprecació del capital natural en el procés de consolidació de les CND-DINA.

2.3 Resultats de l'estudi dels ingressos nacionals abans vs. després d'impostos als Estats Units

En el gràfic 1 podem veure representada l'evolució dels ingressos (provinents del treball i de les rendes del capital) del 10% més ric de la població durant els últims 100 anys als Estats Units (1917-2017). Al gràfic es poden apreciar els ingressos abans d'impostos i després d'impostos, i gràcies als Comptes Nacionals Distribuïus (CND-DINA) podem apreciar com la desigualtat després de la intervenció del govern (post-tax) ha incrementat a un ritme menor (però elevat) a la desigualtat abans d'impostos, gràcies a mesures com el MediCare o el Medicaid. Aquesta diferència entre l'evolució d'abans i

Gràfic 1: Les DINA confirmen el creixement de desigualtats en la

Source: Thomas Piketty & Emmanuel Saez & Gabriel Zucman, 2018. "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States", *The Quarterly Journal of Economics*, vol 133(2), pages 553-609.

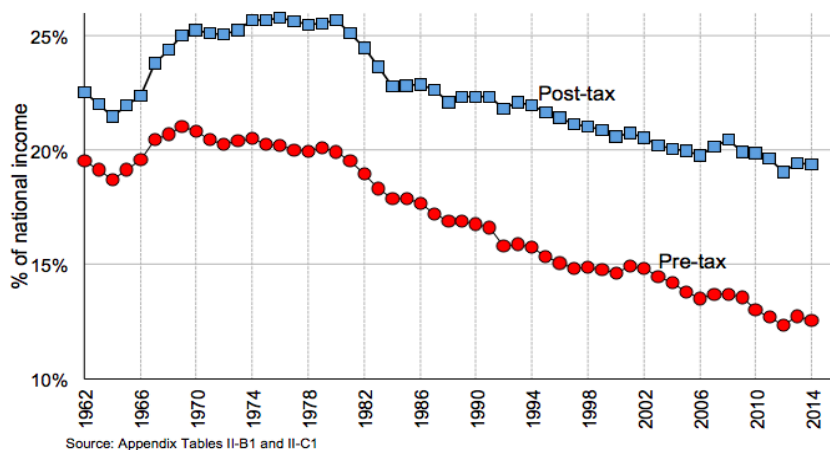

després d'impostos mostra el poder que pot tenir la intervenció governamental.

De totes maneres, s'aprecia un increment molt significatiu de la desigualtat després de la intervenció del govern. A finals dels anys setanta, el 10% més ric de la població tenia uns ingressos després d'impostos del 30% de la renda nacional mentre que, actualment, aquests ingressos són del 40% de la renda nacional.

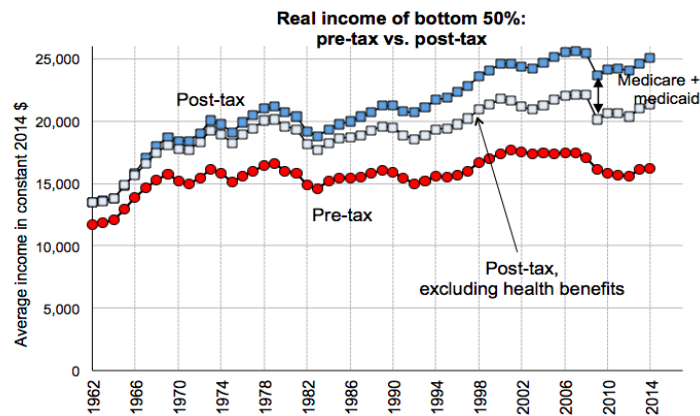
La causa principal de l'increment dels ingressos que rep el 10% més ric de la població és l'estancament dels ingressos que reben el 50% més pobre de la població (*Bottom 50%*). Tal com es pot veure en el gràfic 2, a finals dels anys setanta el 50% més pobre de la població tenia uns ingressos després d'impostos del 26% de la renda nacional, i en l'actualitat aquests ingressos són del 19%.

Gràfic 2: La porció d'ingressos nacionals del *bottom 50%* s'ha col·lapsat

Source: Thomas Piketty & Emmanuel Saez & Gabriel Zucman, 2018. "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States*," *The Quarterly Journal of Economics*, vol 133(2), pages 553-609.

Gràfic 3: El creixement després d'impostos per el "bottom 50%" ha estat anèmic, i ha estat devorat per les despeses sanitàries

Source: Thomas Piketty & Emmanuel Saez & Gabriel Zucman, 2018. "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States*," *The Quarterly Journal of Economics*, vol 133(2), pages 553-609.

Aquest creixement tan lent (o decreixement en alguns casos) té un impacte molt important. Tal com es veu en el gràfic 3, l'ingrés mitjà del 50% de la població amb menys ingressos (*bottom 50%*) s'ha mantingut estancat des de 1970, a 15.000 dòlars l'any (en termes reals). L'ingrés mitjà dels Estats Units és de 64.000 dòlars per any, amb el que el contrast resulta molt flagrant: La meitat de la població té uns ingressos quatre cops inferiors a la mitjana d'ingressos nacional. **La meitat de la població ha estat exclosa del creixement econòmic.**

Si analitzem les dades d'ingressos després d'impostos i transferències, veiem com el creixement dels ingressos que s'ha produït des de 1980 es deu sobretot a transferències relacionades amb la despesa sanitària, el que no permet que el 50% amb menys ingressos de la població (*bottom 50%*) incrementi el seu consum o la seva capacitat d'estalvi.

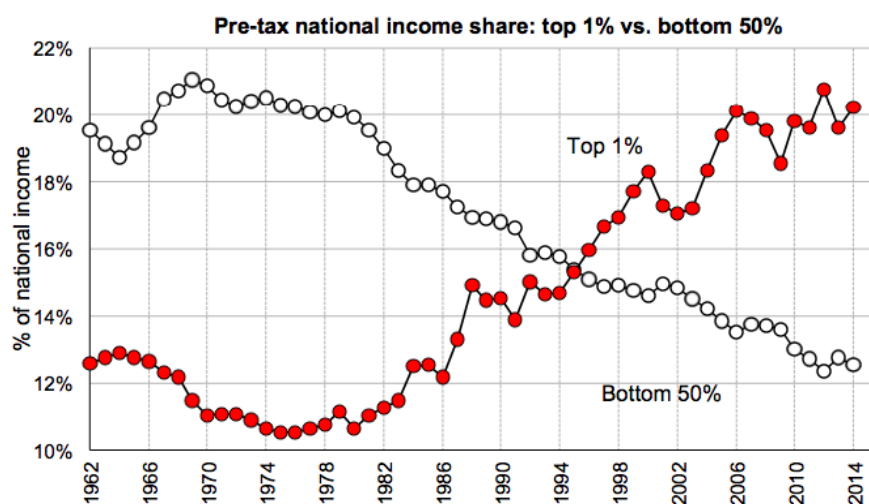
En el gràfic 4 podem veure com l'1% més ric de la població dels Estats Units rebia un 10% de la renda nacional abans d'impostos el 1980, que s'ha anat incrementant constantment fins al 20% l'any 2014. El 50% més pobre de la població ha experimentat la tendència contrària, veient com la seva participació en la renda nacional abans d'impostos passava del 20% l'any 1980 al 12% l'any 2014. El creixement dels ingressos més elevat doncs, no es troba en el 10% més ric, sinó en l'1%, i dins d'aquest

percentil, els que han augmentat més són els que formen part del 0,001% (amb un creixement anual superior al 6%). Aquesta tendència és alarmant perquè ens dirigeix cap a un model de societat on els súper rics s'apropien de tot l'augment de riquesa en detriment del 99% de la població.

2.3.1 Canvi de l'origen dels ingressos dels individus: Ingressos del treball i rendes del capital.

La distribució de la renda entre el treball i el capital és un dels temes que més s'estudien des de la macroeconomia. Els individus reben aproximadament un 30% dels seus ingressos provinents de rendes del capital. Des dels anys seixanta fins als anys noranta

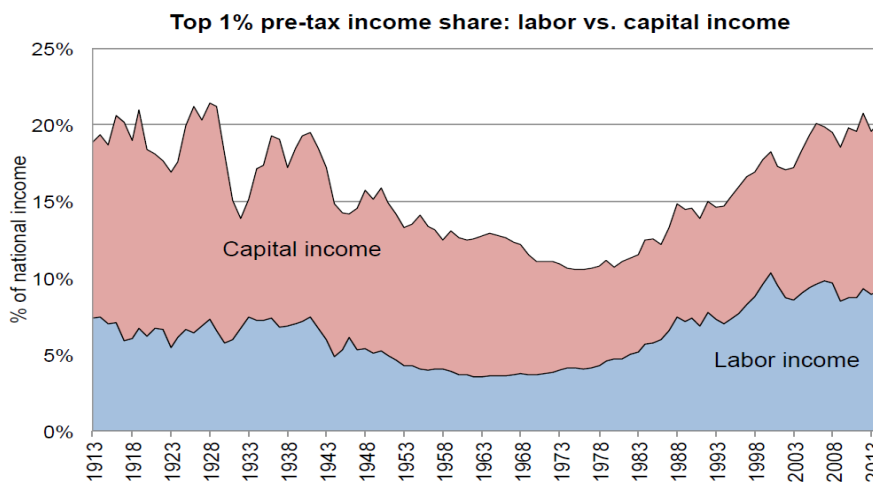
Gràfic 4: la caiguda del “bottom 50%” s'emmiralla amb el creixement de l'1%

Font: Thomas Piketty & Emmanuel Saez & Gabriel Zucman, 2018. "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States*," *The Quarterly Journal of Economics*, vol 133(2), pages 553-609.

del segle XX, l'1% més ric de la població va començar a rebre una part major dels seus ingressos de rendes provinents del seu treball, aquests eren treballadors rics, no eren rendistes propietaris del capital. Aquesta tendència ha canviat des de finals dels anys noranta, i els treballadors rics han estat substituïts per rendistes. Zucman anomena aquest fenomen com a capitalisme patrimonial.

Gràfic 5: Des de 1990s, l'1% creix gràcies als ingressos del capital

Font: Thomas Piketty & Emmanuel Saez & Gabriel Zucman, 2018. "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States*," The Quarterly Journal of Economics, vol 133(2), pages 553-609.

2.3.2 El paper dels impostos i les transferències.

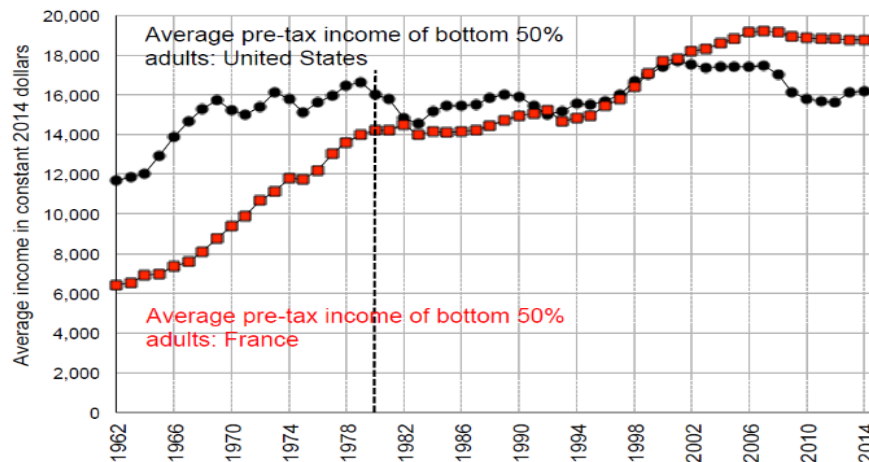
Als Estats Units el tipus impositiu macroeconòmic sobre la renda nacional (resultat de la suma dels tipus impositius federals, estatals i locals) és inferior al tipus impositiu macroeconòmic de la majoria de països europeus.

L'1% més ric de la població acostumava a pagar un tipus impositiu sobre els seus ingressos molt superior al tipus mitjà als anys cinquanta i seixanta, mentre que durant el mateix període el 50% de la població amb menys ingressos pagava un tipus impositiu inferior a la mitjana. Des dels anys setanta s'ha produït un procés de convergència, i si abans **el sistema impositiu acostumava a ser bastant més progressiu** als Estats Units, **actualment el sistema és pràcticament proporcional**, tota la població acaba tenint un tipus impositiu similar, aquesta reflexió es desenvolupa en més detall en el següent apartat sobre les Desigualtats Globals.

2.4 Desigualtat global

El gràfic 6 mostra els ingressos mitjans abans d'impostos del 50% de la població amb menys ingressos a França i als Estats Units.

Gràfic 6: Bottom 50% als Estats Units vs. França

Source: Thomas Piketty & Emmanuel Saez & Gabriel Zucman, 2018. "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States*," *The Quarterly Journal of Economics*, vol 133(2), pages 553-609.

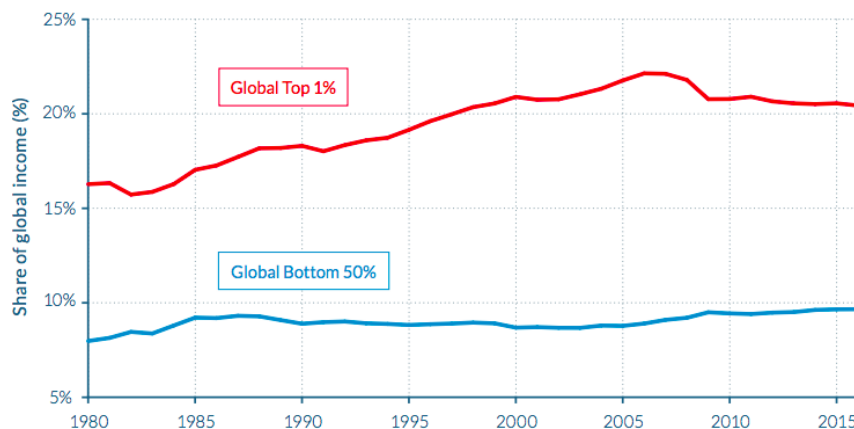
L'any 1962 els ingressos mitjans del 50% de la població adulta amb menys ingressos a França era de 6.000 \$ (francs convertits a dòlars constants de 2014) i els ingressos mitjans del 50% de la població adulta amb menys ingressos als Estats Units era de 12.000 \$.

Des d'aleshores s'ha produït un procés de convergència i l'any 1980 els ingressos mitjans del 50% de la població adulta amb menys ingressos a França era de 14.000 \$ (francs convertits a dòlars constants de 2014) i els ingressos mitjans del 50% de la població adulta amb menys ingressos als Estats Units era de 16.000 \$. **Actualment, a causa de l'estancament dels ingressos als Estats Units, les posicions s'han invertit:** Els ingressos mitjans del 50% de la població adulta amb menys ingressos a França són de 19.000 \$ (francs convertits a dòlars constants de 2014) i els ingressos mitjans del 50% de la població adulta amb menys ingressos als Estats Units s'han estancat als 16.000 \$. Aquest fet resulta més significatiu si tenim en compte que la renda mitjana per càpita és un 30% superior als Estats Units que a França.

A França, el creixement dels ingressos del 50% de la població més pobre ha seguit una tendència similar a la de tota l'economia, i no és causa del gran intervencionisme de l'Estat Francès, donat que els ingressos que s'estan analitzant són ingressos abans d'impostos i transferències (*market income*).

A escala global, veiem com l'1% més ric de la població ha incrementat el seu percentatge dels ingressos globals del 15% el 1980 al 21% el 2016. El 50% més pobre

Gràfic 7: El creixement el 1% de la població global vs. l'estancament del 50% de la població més pobre, 1980-2016

Font: Alvaredo, Facundo, et al. World Inequality Report 2018. World Inequality Lab, 2018, World Inequality Report 2018.

de la població ha incrementat el seu percentatge dels ingressos globals del 8% el 1980 al 10% el 2016.

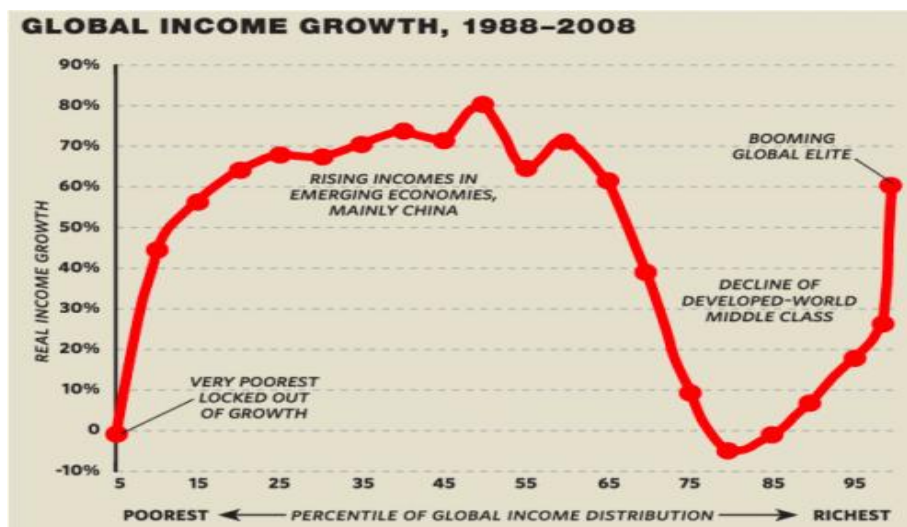
Aquesta concentració de la riquesa en mans del *Top 1%* global s'aprecia millor a través de l'aplicació de la metodologia CND-DINA, donat que, tal com s'explica a l'apartat anterior, les metodologies que s'han utilitzat en el passat per mesurar la distribució dels ingressos globals es basaven en dades provinents d'enquesta, i no capturen bé l'evolució dels ingressos dels més rics.

Actualment la principal font de desigualtat al món és la desigualtat entre països, però si segueix l'actual procés de convergència dels ingressos mitjans dels països en l'àmbit global, cada cop serà més important la desigualtat dins dels països per a definir la desigualtat global, ja que si tots els països tinguessin la mateixa renda mitjana, l'únic

factor que
 Font: The American Prospect, amb dades de Branko Milanovic
 importaria per calcular la desigualtat global seria la desigualtat dins dels països.

Branko Milanovic explica aquest fenomen en el seu llibre “Global inequality” on presenta el gràfic “elefant” en el qual mostra que durant el segle XIX la desigualtat global estava determinada fonamentalment per la classe social i no per la situació geogràfica. Durant el segle XIX, el nivell d’ingressos venia determinat per la classe social en el moment de naixement (aristòcrata o pagès) abans que el país on havies nascut. Actualment la situació geogràfica és més important per a determinar la desigualtat global que no la classe social, però si seguim la tendència actual, a finals del segle XXI viurem una situació semblant a la del segle XIX, pel procés de convergència d’ingressos entre països.

Gràfic 8: Creixement dels ingressos global 1988-2008

Font: The American Prospect, amb dades de Branko Milanovic

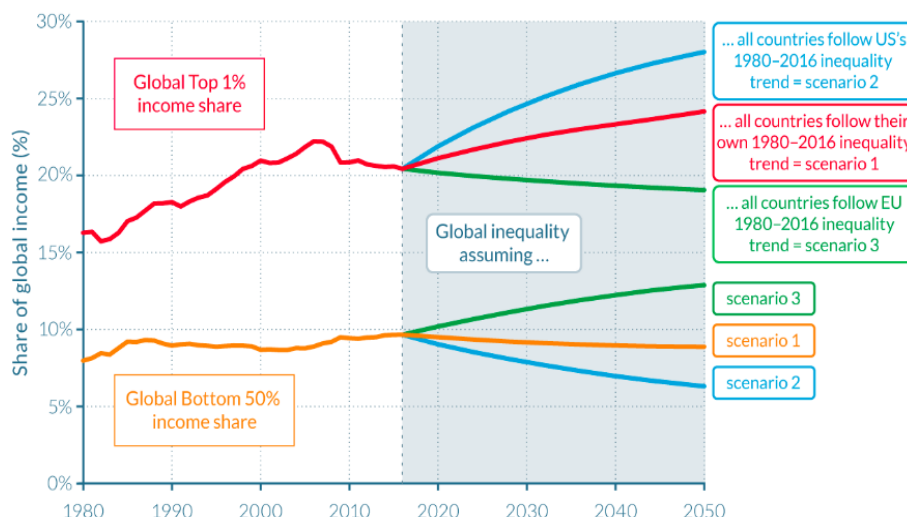
Davant aquestes dades, Gabriel Zucman presenta tres escenaris¹⁵ possibles per a l'evolució de la desigualtat fins a l'any 2050.

Escenari 1: Si tots els països segueixen la mateixa tendència que s'ha seguit en el període 1980-2016, l'1% més ric de la població incrementarà el seu percentatge dels ingressos globals del 21% el 2016 al 24% l'any 2050 i el 50% més pobre de la població disminuirà el seu percentatge dels ingressos globals del 10% el 2016 al 9% l'any 2050.

Escenari 2: Si tots els països segueixen la mateixa tendència que ha seguit els Estats Units durant el període 1980-2016, l'1% més ric de la població incrementarà el seu percentatge dels ingressos globals del 21% el 2016 al 28% l'any 2050 i el 50% més pobre de la població disminuirà el seu percentatge dels ingressos globals del 10% el 2016 al 6% l'any 2050.

Escenari 3: Si tots els països segueixen la mateixa tendència que s'ha seguit a la Unió Europea durant el període 1980-2016, l'1% més ric de la població disminuirà el seu percentatge dels ingressos globals del 21% el 2016 al 19% l'any 2050 i el 50% més pobre de la població incrementarà el seu percentatge dels ingressos globals del 10% el 2016 al 13% l'any 2050.¹⁶

Gràfic 9: Top 1% vs. Bottom 50%, porcions d'ingressos globals: 1980-2050

Font: World Inequality Report 2018, Figures 5.1.1. See wir2018.wid.world for data sources and notes.

¹⁵ En les projeccions dels escenaris 1, 2 i 3 s'assumeix que hi haurà un creixement relativament ràpid d'Àfrica, un creixement superior a la mitjana global, el que implicarà un procés de convergència dels països africans. Si això no succeeix, la desigualtat simulada per en Gabriel Zucman per a l'any 2050 serà encara més gran.

¹⁶ <https://wid.world/news-article/gini-coefficients-available/>

Aquestes projeccions serveixen per fer valdre la importància que té la desigualtat dins dels països, fins i tot en un context en el qual la desigualtat entre països disminueix.

Tots els escenaris d'evolució de la desigualtat que s'han estimat en la presentació de Gabriel Zucman parteixen d'assumpcions optimistes respecte a l'increment de l'ingrés mitjà en els països en vies de desenvolupament, el que comportarà una reducció de la desigualtat entre països en termes d'ingressos mitjans. Per definició, si es produeix un procés de convergència en els ingressos mitjans entre països, la classe social cada cop serà més important per a determinar els ingressos d'un ciutadà concret.

La reducció de la desigualtat global que s'està observant actualment és un efecte temporal, a causa dels processos de convergència entre països en termes d'ingressos mitjans. Quan s'arribi a la fi d'aquest procés i si la desigualtat dins dels països segueix incrementant, **és previsible que es produeixi un increment de la desigualtat global.**

2.5 La riquesa heretada i la desigualtat

Seguint el model teòric presentat per Piketty en el *Capital* al segle XXI¹⁷, en una economia on la taxa de creixement “g” és 0%, la riquesa heretada té un paper crucial, perquè el creixement dels ingressos és del 0% i això significa que tota la riquesa, per definició, prové del passat. En una economia amb aquestes característiques, la proporció de la riquesa que prové d'herències convergiria fins al 100%.

També es podria argumentar el contrari, si la “g” és alta, la riquesa creada recentment és una proporció elevada de la riquesa total.

El que estem veient en les últimes dècades és que la taxa de creixement de l'economia “g” ha disminuït en molts països desenvolupats tot i que a ritmes diferents. **Si aquesta “g” continua essent baixa, l'herència jugarà un gran paper per entendre les desigualtats.** Una de les raons per les quals el creixement de l'economia és més baix durant el segle XXI és simplement per la desacceleració del creixement de la població. Aquest fenomen està passant en països com França, Espanya o el Japó, països amb un baix creixement dels ingressos i un baix creixement de població. Per contra, aquest

---

¹⁷ Piketty, T. (2014) *Capital in the Twenty-First Century*, Cambridge MA: The Belknap Press of Harvard University Press.

fenomen no està succeint amb tanta intensitat als Estats Units, on el creixement de la població és superior per la immigració.

3 Principals formes d'evasió fiscal: Offshore Wealth i Profit Shifting

Hi ha dues formes mitjançant les quals els paradisos fiscals contribueixen a l'increment de la desigualtat:¹⁸

- Facilitant que les persones més riques de la societat **amaguin actius i ingressos** de les autoritats fiscals (*offshore wealth*).
- Permetent que les empreses multinacionals hi **traslladin artificialment els seus beneficis** (*profit shifting*) donats els incentius fiscals que els hi ofereixen.

Aquestes pràctiques tenen un gran impacte per als Estats. Segons les estimacions de Zucman l'evasió fiscal personal representa **una pèrdua de 150.000 milions de dòlars anuals** per als estats a escala global. No es disposa de xifres similars per a l'**elusió fiscal** de les empreses multinacionals en l'àmbit global, però pel cas de les multinacionals dels Estats Units **aquestes eviten pagar 120.000 milions d'euros anuals** a través de traslladar artificialment els seus beneficis a paradisos fiscals (*profit shifting*).

Es pot prendre com a exemple el cas d'Alemanya. A causa del *profit shifting* de les empreses que operen a Alemanya, l'estat alemany té una **pèrdua de recaptació que representa el 30% de la seva recaptació per l'impost de societats, essent la mitjana de la Unió Europea el 20%**. S'ha de tenir en compte que la majoria d'empreses no són multinacionals i no tenen accés a aquests tipus de pràctiques. El *Profit Shifting* suposa pèrdues de recaptació pels estats i distorsions en el marc de la competència en igualtat de condicions.

Tal com es pot veure en el gràfic 10, l'evasió fiscal es troba concentrada en una fracció molt petita de la població, el 0,01% més ric de la població. Així doncs, resulta clau conèixer amb precisió l'evolució de la distribució de la riquesa de les

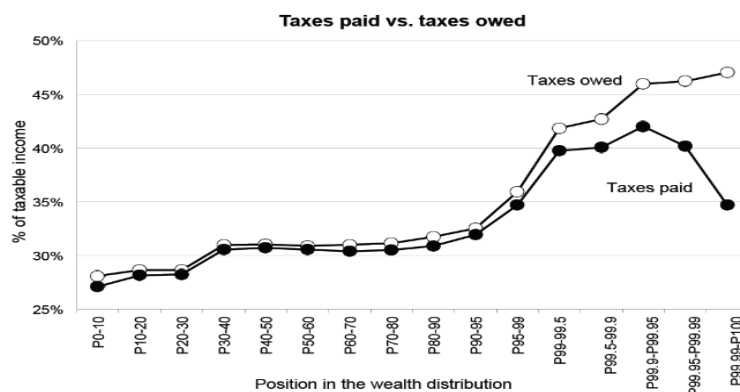
---

¹⁸ *"The Hidden Wealth of Nations—The Scourge of Tax Havens"* (University of Chicago Press, Fall 2015).

persones amb més riquesa de cada societat. **L'evasió fiscal redueix la pressió fiscal sobre les llars més riques.** A l'estudi d'en Gabriel Zucman es mostra com aquestes acaben pagant un 35% de la seva renda anual en impostos quan haurien d'estar pagant un tipus del 47% sobre la seva renda anual.

Mesurar les sofisticades formes d'evasió d'impostos a través d'entitats financeres *offshore* és extremadament difícil, raó per la qual no és una temàtica amb una gran

Gràfic 10: Elusió d'impostos causa una regressió al "cim" dels sistema fiscal

Font: Tax Evasion and Inequality Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel, October 23, 2018

producció acadèmica fins a l'actualitat. Una altra raó d'aquesta manca de producció acadèmica és que fins molt recentment no hi ha hagut gaires dades disponibles. Actualment disposem de noves dades, donat que certs bancs centrals de paradisos fiscals han començat a divulgar estadístiques i hi ha hagut filtracions importants es poden fer servir per estudiar qui fa servir els paradisos fiscals.

Malgrat això, és clar que hi ha molt no es sap i que hi ha un important marge d'error en les estimacions formulades, però les dades utilitzades són correctes en el seu sentit i en la seva magnitud.

Existeixen variacions en funció del país estudiat, com per exemple a Espanya, on l'evasió fiscal tendirà a ser superior a la mitjana pel simple fet de tenir una major part de la població treballant de forma autònoma, a diferència de França o del Regne Unit on hi ha una major proporció d'assalariats. Però a tots els països trobem un patró similar respecte a l'evasió d'impostos, on l'evasió fiscal augmenta a mesura que augmenta la riquesa dels individus.

Pel que fa a l'elusió fiscal de les empreses les dades disponibles són millors. En particular, gran part del *profit shifting* es fa a través paradisos fiscals que són països membres de la Unió Europea, com els Països Baixos, Irlanda o Luxemburg, i tot que són països bastant opacs, pel fet de formar part de la Unió Europea han de presentar certes dades i estadístiques a Eurostat, el que facilita la recerca sobre l'evasió fiscal.

En les dades que faciliten aquests països es pot veure com s'exporta una gran quantitat de serveis financers de finalitat qüestionable que serveixen per a transferir beneficis des de països com Espanya o Alemanya cap a Luxemburg o Irlanda on els beneficis tenen tipus impositius extremadament baixos.

3.2 Evasió fiscal d'individus (o de les llars). Offshore Household Wealth

L'elusió fiscal dels individus més rics de la societat és un dels grans problemes als quals fan front els sistemes fiscals avui en dia, conjuntament amb les estratègies d'evasió i elusió fiscal de les empreses multinacionals.

Les estimacions sobre la riquesa que les llars més riques tenen a l'exterior del seu país són difícils de fer per la mateixa opacitat inherent a l'evasió fiscal. Tot i això, el paradís fiscal de Suïssa és més transparent que la resta, ja que el Banc Central de Suïssa declara la riquesa dels estrangers als bancs suïssos, que és de 2,3 trilions de dòlars, el 3% del PIB Mundial.

Per a calcular la riquesa amagada a la resta de paradisos fiscals s'han fet servir mètodes alternatius, ja que les dades no són accessibles a diferència del cas suís. A causa de la manca de les estadístiques nacionals, Zucman va començar a utilitzar el mètode indirecte començant per observar els actius financers globals del planeta.

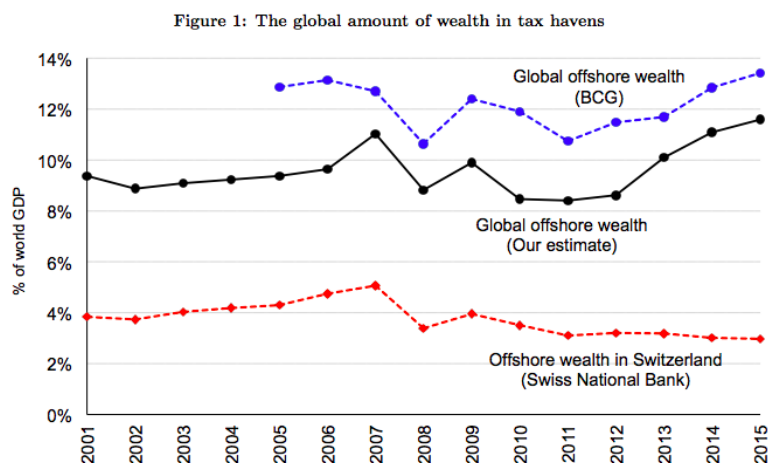
En principi els actius haurien de ser iguals als passius. Però actualment en l'àmbit mundial hi ha més deutes que actius declarats, el que implica que una part dels actius es troba amagat als paradisos fiscals. Per tant, si s'examinen les macrodades, es pot calcular la quantitat de riquesa que les famílies riques amaguen en paradisos fiscals. **Segons estima Zucman, tal com representa la corba negra del gràfic número 11, la quantitat que es troba amagada a paradisos fiscals a escala mundial és més del 10% del PIB mundial, es a dir, més de 7 trilions d'euros.** El Boston Consulting

Group també va realitzar una estimació de la riquesa amagada als paradisos fiscals, a través d'entrevistes a directors de bancs i gestors de fons dels paradisos fiscals. La riquesa amagada a paradisos fiscals creix a un ritme més elevat que el PIB mundial i que la riquesa mundial.

Fins fa poc temps no es coneixia qui eren els propietaris d'aquesta riquesa oculta, però recentment els bancs centrals de paradisos fiscals com Hong Kong, Luxemburg o Jersey han començat a publicar la nacionalitat de les persones que tenen actius als seus bancs. Tal com es veu en el gràfic 10, en el 2007, hi havia una mitjana del 10% del PIB mundial a paradisos fiscals, però aquesta mitjana emmascara molta heterogeneïtat:

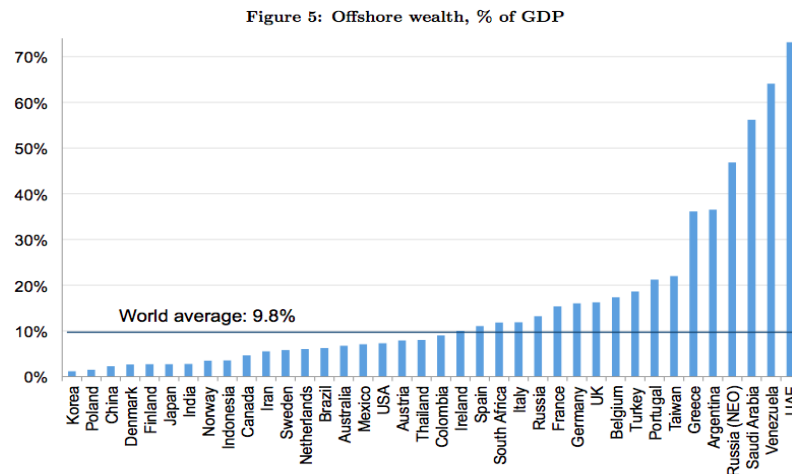
Per una banda trobem països on l'evasió fiscal és més freqüent com als Emirats Àrabs Units, Rússia, Veneçuela i també Regne Unit, França, Alemanya i Espanya, per l'altra banda hi ha països amb poca riquesa amagada en paradisos fiscals, des de països amb tipus impositius baixos, com Corea del Sud fins a països amb tipus impositius més elevats com els països escandinaus.

Gràfic 11: Nivells alts i creixents de riquesa personal es troba en paradisos fiscals

Font: Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel Zucman, 2018. "Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality," Journal of Public Economics

Gràfic 12: En alguns països, la riquesa offshore equival al 50% del PIB

Font: Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel Zucman, 2018.
"Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality," Journal of Public Economics

Aquests fets, tal com es veu en el gràfic 12, demostren que **no són els tipus impositius únicament els que incentiven a moure la riquesa a un altre país** sinó una barreja d'elements històrics (inestabilitat econòmica i política) i geogràfics.

Un dels elements més importants que explica l'evasió fiscal és la proximitat amb Suïssa, el paradís fiscal per antonomàsia abans dels anys vuitanta. La inestabilitat econòmica i política també explica aquest fenomen. L'estudi de Zucman i altres ens permet entendre millor qui són els propietaris de la "offshore wealth".

Actualment tenim accés a més informació sobre el nivell de concentració de la riquesa *offshore*. A través de l'anàlisi de les dades de la llista Falciani i les dades d'auditories fiscals s'ha pogut estimar que l'evasió fiscal (riquesa oculta) es troba molt més concentrada que la riquesa declarada. Tot i això, el càlcul de l'evasió fiscal conté més incerteses que el càlcul de la desigualtat a causa de:

1. Les auditories aleatòries fetes per les autoritats fiscals no capturen totes les formes d'evasió fiscal.
2. Les filtracions (com la llista Falciani) no mostren totes les formes d'evasió fiscal sofisticades que s'estan duent a terme, només una part.

Per tal d'estudiar fins a quin punt l'evasió fiscal afecta la mesura de la desigualtat, Gabriel Zucman, Annete Alstadsæter i Niels Johannesen han publicat dos estudis referents: Al 2017, *Who Owns the Wealth in Tax Havens? Macro Evidence and Implications for Global Inequality*¹⁹ i al 2018, gràcies a l'obtenció de noves dades per la filtració de dades d'institucions financeres, *Tax Evasion and Inequality*.²⁰ En concret, les principals fonts de dades per aquests estudis han estat:

1. Els *Swiss Leaks*, coneguts com la “*Llista Falciani*”, una sèrie d'informació provinent de la filial Suïssa del banc HSCB amb dades de més de 130.000 clients, que va ser utilitzada per les autoritats fiscals franceses i autoritats fiscals d'altres països per a perseguir el frau fiscal. En Gabriel Zucman, treballant conjuntament amb les autoritats fiscals de Dinamarca, Suècia i Noruega ha aconseguit relacionar les declaracions d'impostos d'alguns evasors fiscals amb les dades que apareixen a la *Llista Falciani*.
2. Les dades filtrades es combinen amb estimacions sobre la riquesa amagada a paradisos fiscals pels residents als països escandinaus amb el fi d'estimar l'evasió fiscal total a través de paradisos fiscals.

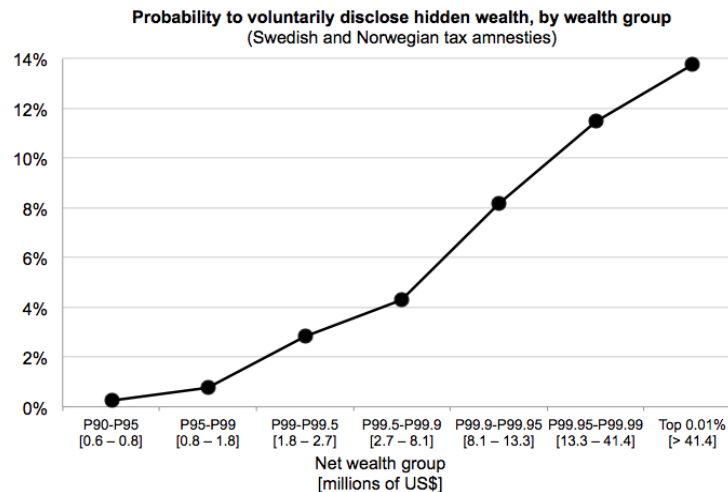
A través de les dades obtingudes de les amnisties fiscals, Zucman et al. han descobert que **el 80% de la riquesa declarada a les amnisties fiscals era propietat del 0,1% dels escandinaus més rics**, tal com es mostra al gràfic 13. El 50% de la riquesa declarada era propietat del 0,01% de les llars escandinaves més riques, que tenen una riquesa de més de 50 milions d'euros.

---

¹⁹ : Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel Zucman, 2018. "Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality," *Journal of Public Economics*

²⁰ *Tax Evasion and Inequality* Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel, October 23, 2018

Gràfic 13: Probabilitat d'aprofitar una amnistia fiscal per fer aflorar la riquesa *offshore* segons el tram de renda.

Font: Tax Evasion and Inequality Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel, October 23, 2018

Vuit mil llars sueques i noruegues van aprofitar una amnistia fiscal per a declarar la seva riquesa oculta. Amb l'amnistia fiscal, sota certes condicions, es pot fer aflorar actius ocults i no declarats sense afrontar penalitzacions ni conseqüències legals. El 14% de les persones més riques (0,01%) de Noruega i Suècia van utilitzar l'amnistia fiscal. Aquesta amnistia fiscal es va fer als inicis de la Gran Recessió.

La riquesa no declarada es troba molt concentrada en mans de la població més rica, i es distribueix de manera molt diferenciada de la riquesa declarada. Més del 50% de la riquesa no declarada al banc HSBC i a les amnisties fiscals pertanyia al 0,01% més ric de la població. I el cas de Suècia, Dinamarca i Noruega no és el més extrem.

Gràcies a la llista Falciani, Gabriel Zucman ha trobat que **el 95% dels clients escandinaus no havien declarat aquella riquesa al seu país d'origen**. Això va ser abans de la crisi financera de 2007-2008, des d'aleshores hi ha hagut certs progressos en termes d'intercanvis d'informació bancària i tenim indicis que la riquesa que està degudament declarada s'ha incrementat.

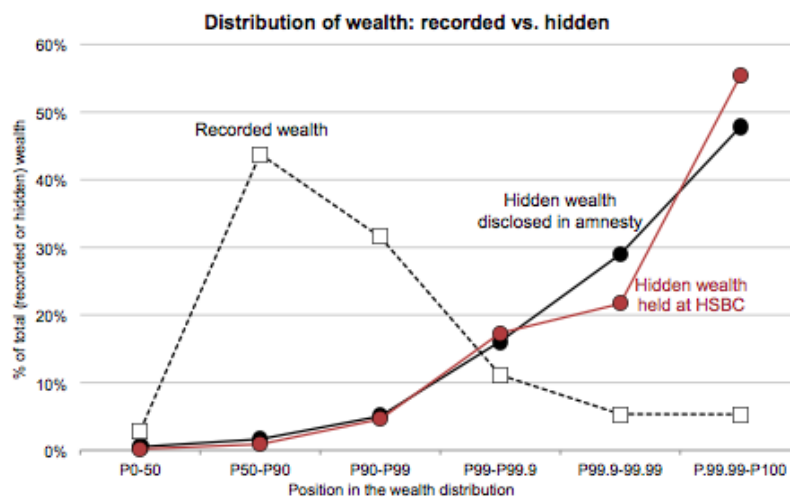
El gràfic 14 mostra que la **distribució de la riquesa declarada als països escandinaus difereix de la riquesa no declarada**. La línia discontinua representa la distribució de la

riquesa que no està amagada a paradisos fiscals. Als països escandinaus un 45% de la riquesa declarada pertany a la classe mitjana.

Al mateix temps, Gabriel Zucman i els seus coautors varen vincular les **persones escandinaves** que apareixen a la llista Falciani amb les seves declaracions d'impostos corresponents i les seves dades sobre riquesa. Després van distribuir les persones que tenien un compte sense declarar al banc HSBC Suïssa segons la seva riquesa (*wealth*), i varen veure que el 50% de la riquesa oculta pertanyia al 0,01% de persones més riques (**L'1% de l'1%**). Alhora, aquest 0,01% de les llars escandinaves més riques són propietaris de només el 5% de la riquesa declarada.

Gràfic 14: Distribució de riquesa offshore i evasió d'impostos offshore

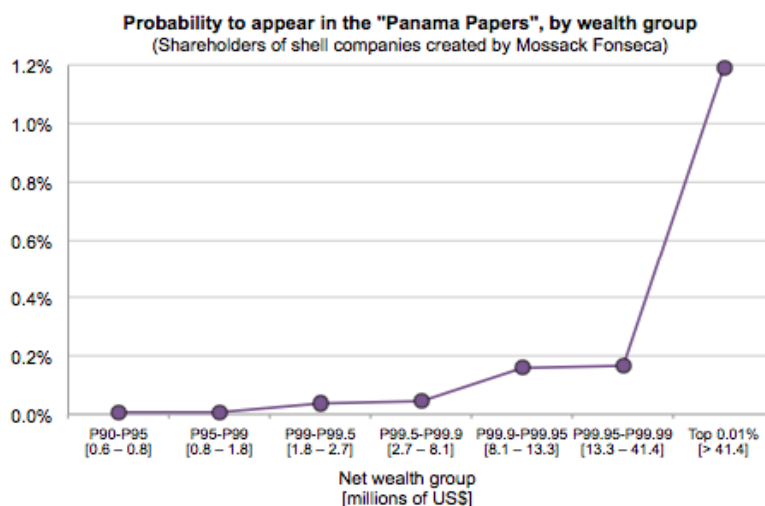

Font: Tax Evasion and Inequality Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel, October 23, 2018

Els papers de Panamà també ajuden a corroborar l'evidència que presenta en Gabriel Zucman: les persones integrants del 0,01% les tenen majors probabilitats d'aparèixer als

Gràfic 15: Els Papers de Panamà confirmen una diferencia important en l'ús de paradisos fiscals segons el tram de renda

Panamà Papers (gràfic 15). Aquesta filtració es troba actualment sota investigació.

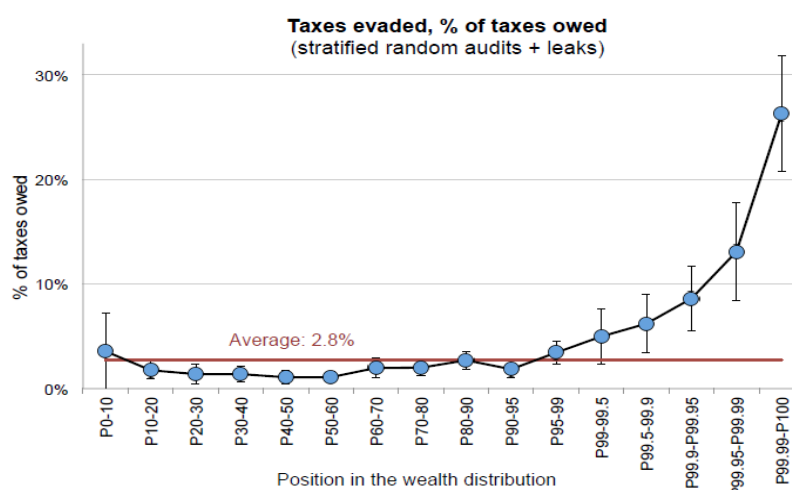

Font: Tax Evasion and Inequality Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel, October 23, 2018

Habitualment per estimar el grau d'evasió fiscal, les autoritats fiscals fan auditories fiscals aleatòries, en les que apareix un grau baix d'evasió fiscal. Una de les conclusions principals de l'estudi és que tot i que la mitjana d'evasió fiscal als països nòrdics és relativament baixa, d'un 2,8% del total d'impostos deguts (gràfic 16), el percentatge d'evasió fiscal dels més rics és molt alt.

Aquesta desigualtat tan marcada es deu al fet que la major part de la població no té capacitat d'evadir impostos, ja que rep ingressos provinents de pensions, salaris o interessos i dividendes d'entitats financeres domèstiques, i aquests ingressos es reporten automàticament a les autoritats fiscals.

Gràfic 16: L'evasió d'impostos és generalitzada entre els més rics

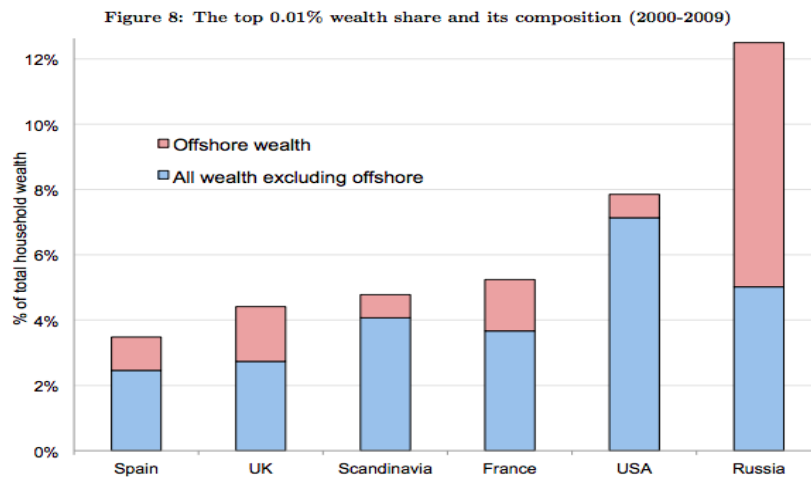
Font: Tax Evasion and Inequality Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel, October 23, 2018

Però en el mateix estudi s'estima que per a la part de la població amb més riquesa (0,01%), el percentatge d'impostos no pagats arriba fins al 25% dels impostos deguts. La causa principal és **la gran oferta de serveis financers que inclouen l'evasió d'impostos especialment dirigits a les persones molt riques**, com fan bancs com HSBC o Credit Suisse, que han estat declarats culpables per les autoritats fiscals dels Estats Units. Aquest fet és important perquè ens ajuda a entendre com es pot combatre l'evasió d'impostos, fent molt més arriscada l'oferta i l'accés a aquest tipus de serveis financers.

Un altre problema de l'"offshore wealth" és que contribueixen que molt sovint es subestimïn les desigualtats. El gràfic 17 ens mostra que si es té en compte la riquesa oculta als paradisos fiscals, l'evasió fiscal té grans efectes sobre la desigualtat. Normalment les desigualtats es mesuren amb dades fiscals, però tota la riquesa amagada no es troba representada. Aquest problema el veiem representat en el gràfic 17. La part

blava de les barres es la part de la riquesa del 0,01% més rics, i la part vermella és el que manca, és a dir la riquesa en els paradisos fiscals.

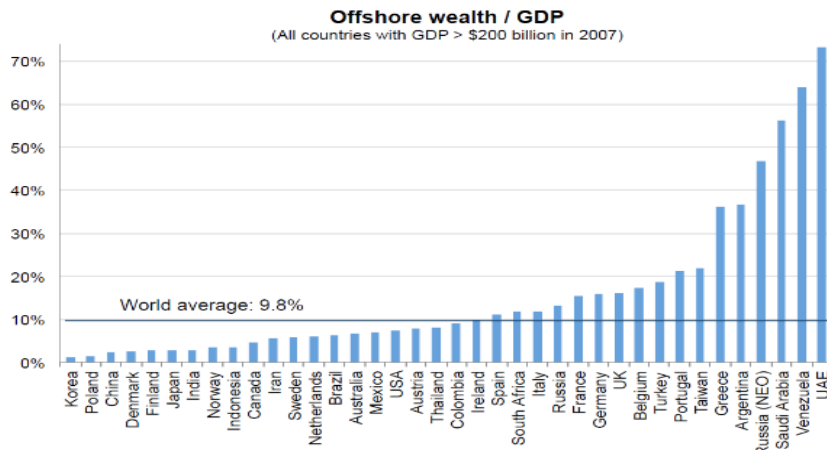
Gràfic 17: Distribució de riquesa *offshore* i evasió d'impostos *offshore*

Font: Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel Zucman, 2018. "Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality," *Journal of Public Economics*

Per tant, la riquesa que pertany al 0,01% més ric de la població augmenta si tenim en compte la riquesa oculta a paradisos fiscals. En el cas d'Espanya quan es calcula la riquesa del 0,01% més ric de la població amb les dades de les autoritats fiscals, veiem com aquesta és del 2% però quan inclou la riquesa *offshore* s'apropa al 4%. Incloure la riquesa oculta a paradisos fiscals als càlculs de desigualtat en riquesa accentua la visió que tenim sobre aquesta desigualtat per a tots els països, però especialment per a països com Rússia. En mesurar acuradament la distribució de riquesa es pot veure que la concentració de riquesa és més elevada del que ens pensàvem.

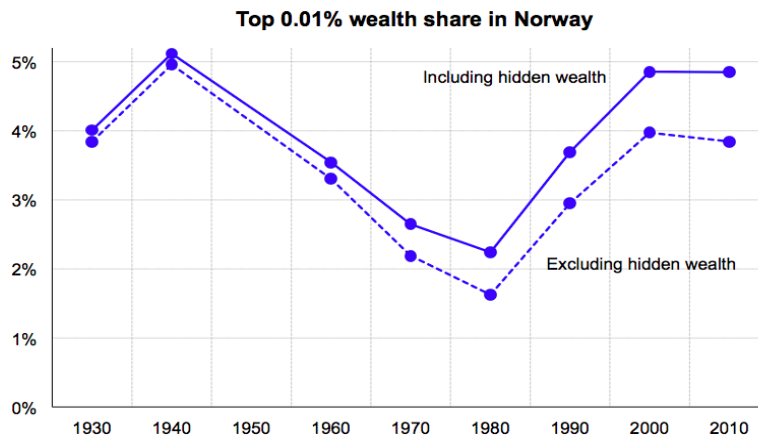
Gràfic 18: *Offshore wealth* en % del PIB

Font: Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel Zucman, 2018.
"Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality," *Journal of Public Economics*

Per mesurar l'impacte de la riquesa *offshore* sobre les mesures que tenim de desigualtat que disposem actualment, s'utilitzen les dades macroeconòmiques disponibles de distribució per països de la riquesa offshore. A partir d'aquí s'aplica l'esquema de distribució de les dades d'HSBC (exemple: el 80% de la riquesa *offshore* del país X s'assignarà al 0,1% més ric del país i el 20% restant a la resta de persones (99,9%)).

Gràfic 19: Fins i tot a països amb baixa evasió total, incloure la riquesa amagada augmenta les desigualtats significativament

Font: Tax Evasion and Inequality Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel, October 23, 2018

Com es pot apreciar en el gràfic 19, incloure la riquesa offshore en l'anàlisi de la distribució de la riquesa fa que s'incrementi la proporció de la riquesa en mans de la població més rica respecte a la distribució que es dona en dades oficials, incrementant així el nivell de desigualtat en la distribució de la riquesa respecte al nivell de desigualtat que s'obté si no es té en compte la riquesa oculta.

3.2.1 Conclusions principals de la investigació de Zucman & al. sobre l'evasió fiscal

1. La desigualtat es troba subestimada en les mesures de les quals disposem actualment, donat que s'ha de tenir en compte l'evasió fiscal per a tenir una visió del grau de desigualtat més precisa.
2. L'estat ha d'incrementar la recaptació que fa sobre les persones més riques de la societat mitjançant la lluita contra l'evasió fiscal.

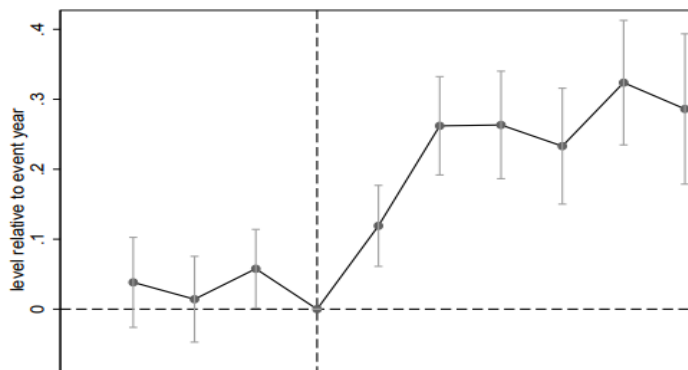
Aquesta segona implicació presenta una problemàtica associada: Quan s'incrementen els esforços en la lluita contra l'evasió fiscal, es pot incrementar l'elusió fiscal, donat que les persones més riques de la societat trobaran maneres legals d'evitar pagar impostos.

Per esbrinar si aquest comportament realment es produeix, Zucman i al. varen estudiar el **comportament de les persones** que van declarar béns ocults a l'amnistia fiscal que

es va fer a Suècia i a Noruega i el varen comparar amb el d'aquelles persones o llars que no van participar en l'amnistia fiscal.

Els seus estudis mostren que en el moment quan les persones i llars que s'adherien a l'amnistia fiscal, incrementaven la **quantitat d'ingressos impositius** que declaraven de forma anual en un **20% respecte a la quantitat declarada amb anterioritat a l'amnistia**. A més també mostren que la **quantitat de riquesa que declaraven s'incrementa un 60%** respecte a la quantitat declarada amb anterioritat a l'amnistia.

Gràfic 20: Els impostos pagats creixen en relació amb els ingressos i la riquesa: no hi ha senyal d'augment d'elusió.

Tal com es veu en el gràfic 20, els anys posteriors a

veu en durant

Font: Tax Evasion and Inequality Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel, October 23, 2018

l'amnistia fiscal, els impostos pagats per les persones i llars que s'adherien a l'amnistia eren un 30% superiors als que pagaven amb anterioritat a l'amnistia. Així doncs, **no s'observa un increment de l'elusió fiscal a causa de les mesures per a lluitar contra l'evasió fiscal** com les amnisties fiscals, que fan aflorar la riquesa oculta.

3.3. El cas de les empreses multinacionals: *Profit Shifting*

L'actual model d'impost de societats que s'aplica a la majoria de països es remunta als anys vint del segle XX, quan la Lliga de Nacions (organisme predecessor de l'Organització de les Nacions Unides), al veure com incrementaven els intercanvis comercials entre països varen voler evitar la doble fiscalitat (*double-taxation*), és a dir, fiscalitzats uns mateixos beneficis d'una empresa al país d'origen de l'empresa i al país es produeixen els beneficis.

Per a evitar la doble imposició es va formar un comitè d'experts de la Lliga de Nacions, que va proposar 3 idees:²¹

1. **Source-based Taxation:** Els impostos s'apliquen per cada país sobre els beneficis generats al mateix país, no s'han de gravar els beneficis que una companyia nacional ha tingut a un país estranger. Per exemple, si una empresa produeix cafè al Brasil i el ven a una subsidiària estatunidenca, els beneficis fruit del procés de producció de cafè haurien de ser gravats al Brasil i els beneficis fruit del procés de venda de cafè als Estats Units haurien de ser gravats als Estats Units. Però aquesta proposta genera **un gran inconvenient**, ja que incentiva que les empreses traslladin tant artificialment com físicament (traslladant les seves fàbriques i serveis) els seus beneficis (profit shifting) a països amb baixos tipus impositius.

2. **Transfer Pricing:** Per a determinar quins són els beneficis d'una empresa que s'han produït al país d'origen i quins són els beneficis produïts a la resta de països es fa servir els que s'anomena *transfer-pricing*. Aquesta pràctica significa que els intercanvis de productes i serveis entre empreses que formin part de la mateixa estructura empresarial s'han de realitzar a preu de mercat, com si fossin entitats independents. Aquesta proposta també **presenta inconvenients**. Per una banda, les empreses multinacionals realitzen una gran quantitat d'intercanvis diaris interns de béns i serveis, i les autoritats fiscals no disposen de la capacitat de controlar que els preus d'intercanvi s'hagin establert segons el preu de mercat. També resulta difícil controlar els preus d'intercanvi de béns i serveis que no disposen d'un preu de mercat internacional, com podrien ser actius molt específics d'una empresa determinada. Aquesta manera de procedir s'anomena *Arm's Length Principle*, on els estats separen fiscalment una empresa multinacional en dues o més empreses independents. Precisament **les empreses multinacionals són més que la suma de les seves parts**. Per exemple, l'any 2003 Google va traslladar la seva tecnologia de cerca i d'anuncis a les illes

---

²¹ "The Hidden Wealth of Nations—The Scourge of Tax Havens" (University of Chicago Press, Fall 2015).

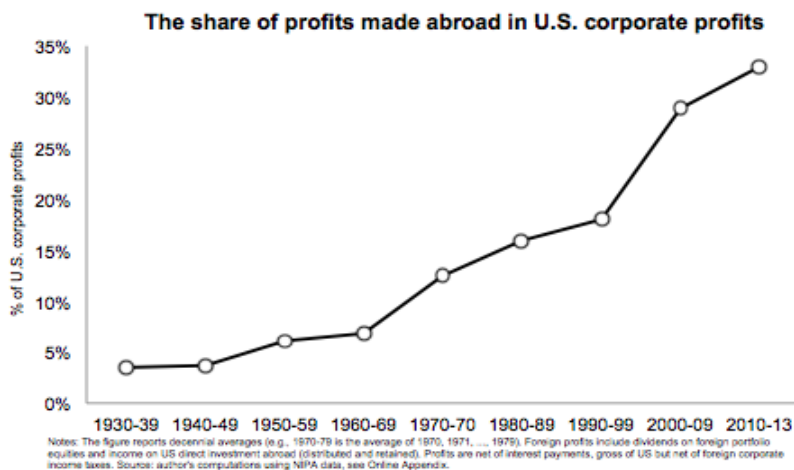
Bermudes, per una quantitat molt reduïda. Aquesta tecnologia resulta molt complicada de valorar, i actualment està essent una de les principals fonts de beneficis de Google.

3. **Acords Bilaterals (Bilateral Agreements):** Es va decidir que en matèria fiscal els acords (tax treaties) fossin presos bilateralment, i no multilateralment com els acords en matèria comercial, on després de la Segona Guerra Mundial es va produir el GATT – Global Agreement on Tariffs and Trade). Aquests acords havien de respectar els dos principis anteriors, però els detalls quedaven en mans dels països signants, sense harmonització global.

Problemes: El concepte de **tractats bilaterals** aplicat a la fiscalitat resulta molt problemàtic pel fet que existeix una gran heterogeneïtat entre països, en com es defineix un benefici imposable, en com es defineix una empresa o un domicili fiscal, el que facilita el *profit shifting*.

Aquests 3 principis no varen tenir un impacte molt gran sobre els països fins als anys setanta, perquè a partir dels anys trenta el grau de globalització de l'economia va disminuir i el percentatge dels ingressos que les multinacionals obtenien a l'exterior era molt petit. Com es veu en el gràfic 21, en el cas dels Estats Units, el percentatge dels beneficis que les seves empreses feien a l'estranger era inferior al 10% fins a 1970, quan es van començar a incrementar, arribant a la xifra actual, del 35% de beneficis generats a l'exterior per les empreses estatunidenques, amb el que els principis sobre imposició en l'àmbit internacional han cobrat una gran rellevància.

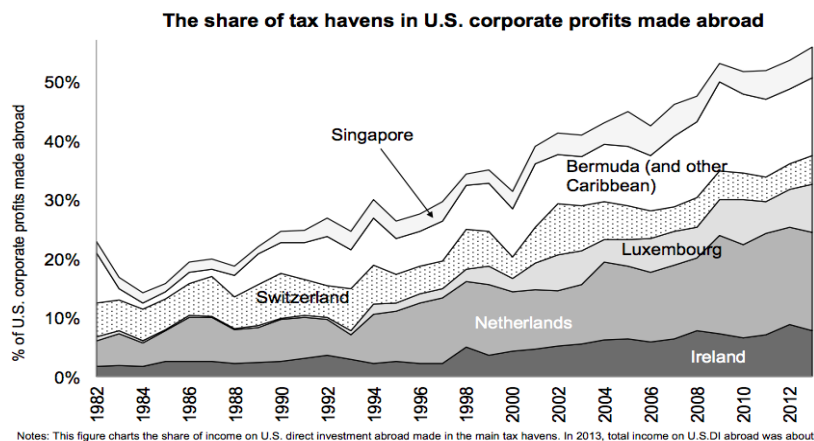
Gràfic 21: Una fracció creixent dels beneficis globals a EEUU són produïts a l'estranger

Font: "The Hidden Wealth of Nations—The Scourge of Tax Havens"
(University of Chicago Press, Fall 2015).

El problema sorgeix quan mirem on s'han declarat aquests beneficis fets a l'estranger. Com es veu en el gràfic 22, el 63% dels beneficis es declaren a paradisos fiscals, a països on els tipus impositius són propers al 0 (entre 0 i 5%). Països com Irlanda, Luxemburg, els Països Baixos, Suïssa, Bermuda o Singapur. Com podem veure al gràfic 22, aquesta tendència s'està incrementant des de mitjans dels anys vuitanta.

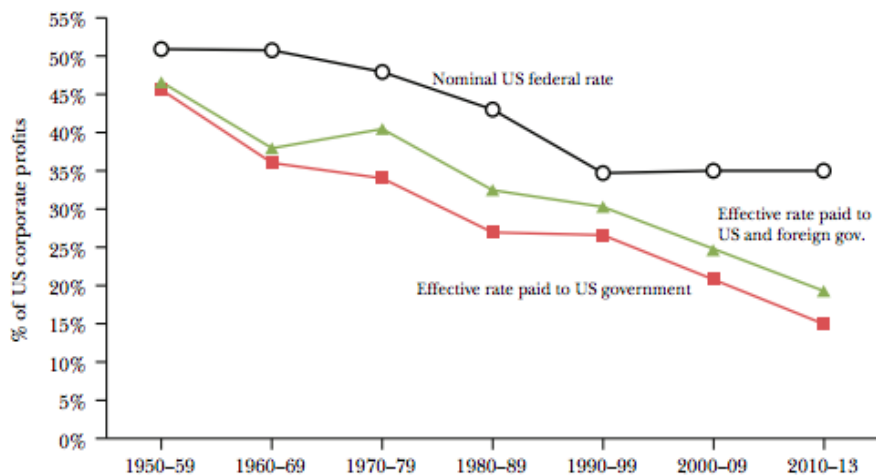
Gràfic 22: Més de la meitat dels beneficis estrangers d'empreses estatunidenques es troben en paradisos fiscals

Notes: This figure charts the share of income on U.S. direct investment abroad made in the main tax havens. In 2013, total income on U.S. DI abroad was about
Font: Zucman, Gabriel (2014) **Taxing across borders: tracking personal wealth and corporate profits**. Journal of Economic Perspectives

La pèrdua d'ingressos dels governs és elevada. Una manera de quantificar això és mirar quin és el tipus impositiu efectiu de les empreses americanes. En principi les empreses estatunidenques haurien de pagar com a mínim un 35% dels seus beneficis en impostos. A la pràctica, com es mostra al gràfic 23, paguen una mitjana del 20% dels seus beneficis en impostos. Cal tenir en compte que aquest càlcul inclou milers d'empreses que no tenen cap tipus d'activitat fora i que no poden traslladar els seus beneficis a paradisos fiscals.

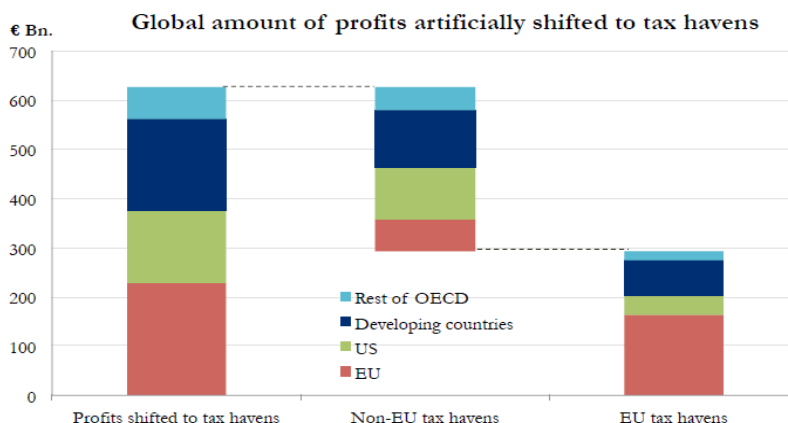
Gràfic 23: Impost de societats nomina i efectiu aplicats als beneficis de les empreses estatunidenques

Font: Zucman, Gabriel (2014) **Taxing across borders: tracking personal wealth and corporate profits**. Journal of Economic Perspectives

Com es veu en el gràfic 24, s'estima que cada any 600.000 milions d'euros de beneficis són transferits a paradisos fiscals, i la meitat d'aquests benèfics va a paradisos fiscals europeus com Irlanda, Holanda o Luxemburg i l'altra meitat a les Bermudes, Singapur i altres paradisos fiscals. Per a calcular els costos d'aquest *profit shifting* en Gabriel Zucman ha fet servir les dades dels paradisos fiscals europeus, ja que són més transparents que la resta de paradisos fiscals al ser obligats per Eurostat (l'entitat estadística de la UE) a publicar una sèrie de dades, i en concret, en Gabriel Zucman ha analitzat les exportacions de serveis d'Irlanda, Holanda i Luxemburg.

Gràfic 24: Globalment, 40% dels beneficis de les multinacionals són artificialment transferits a paradisos fiscals

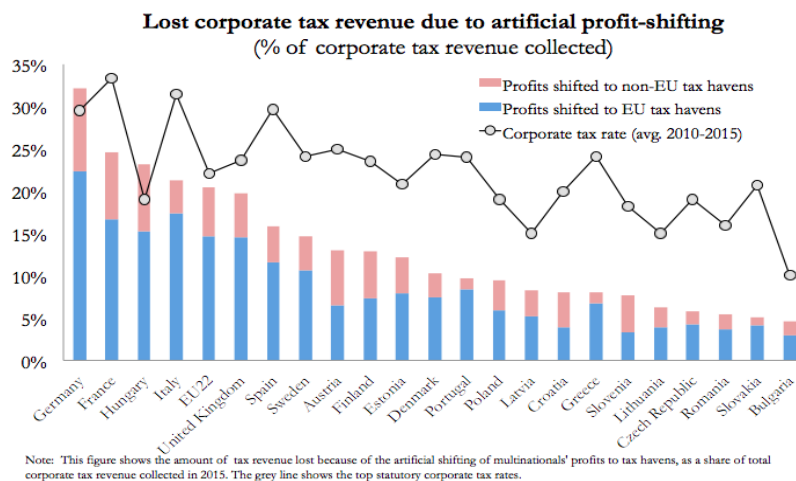

Note: This figure illustrates the amount of tax base wrongfully allocated to tax havens in 2015, as well as the regions from which it originates. The total profits shifted to tax havens is estimated at €27 billion Euros. The size of mis-allocated tax base is equal to the estimated "Excess Profits" of the havens. The profits are allocated to the countries of origin, proportionally to the sum of high-risk service imports and FDI interest payments by partner countries. Foreign income is defined as income made by non-tax havens on investments abroad. The foreign income in 2015 was 1.4 trillion Euros.

Font: Tørsløv, T. R., Wier, L., & Zucman, G. (2017). €600 Billion and
Les Counting: Why High-Tax Countries Let Tax Havens Flourish.

exportacions de serveis són la via principal de *profit shifting* de les empreses que operen a través d'aquests països. Mirant el destí d'aquestes exportacions es poden trobar els països que perden amb el *profit shifting*. Aquests són els països amb més poder econòmic de la UE, com Alemanya, França o Espanya, que Zucman anomena “Europe 22”. En aquests països, els estats deixen de recaptar com a mitjana un 20% de l'impost de societats a causa de la utilització del *profit shifting*, percentatge que arriba al 30% en el cas d'Alemanya. Pel que fa a Espanya, es mou al voltant d'un 15 %.

Gràfic 25: La UE perd al voltant del 20% d'ingressos dels impostos sobre societats en els paradisos fiscals

Font: Tørsløv, T. R., Wier, L., & Zucman, G. (2017). €600 Billion and
El problema del *profit shifting* artificial no és degut només a les grans empreses
Counting: Why High-Tax Countries Let Tax Havens Flourish.
tecnològiques com Google o Apple, ja que només representen el 10-15% del total. Les grans empreses farmacèutiques declaren els seus beneficis a les illes Bermudes o Puerto Rico, i les grans empreses manufactureres d'arreu del món també utilitzen aquesta pràctica.

En conclusió, els guanyadors de profit shifting són **els individus que concentren més riquesa de les societats**, ja que la propietat de les empreses es troba concentrada en molt poques mans. Els accionistes de Google, per exemple, com a

conseqüència directa d'obtenir majors dividendes gràcies a majors beneficis després dels impostos declarats per la companyia, i com a conseqüència indirecta d'un major valor de les accions pels mateixos beneficis que genera l'empresa, aconsegueixen incrementar el valor del seu capital (*capital gains*). Als Estats Units, l'1% més rics dels individus concentra el 50% de les accions de les empreses, amb el que els beneficis es distribueixen entre la població més rica. La major part dels ingressos provinent del capital no es distribueixen als accionistes, sinó que les grans corporacions multinacionals els retenen a les seves empreses subsidiàries localitzades a paradisos fiscals, per evitar pagar impostos. És per això que l'increment del factor capital sobre els ingressos del Top 1% no es pot apreciar en tota la seva magnitud si només s'utilitzen dades provinents d'autoritats fiscals o dades provinents d'enquestes, perquè una gran part d'aquest capital existeix en forma de beneficis retinguts per empreses multinacionals a paradisos fiscals, que només es pot capturar a través d'analitzar els comptes anuals de les empreses.

En canvi, els perdedors *del profit shifting* són la resta de la societat i en particular, com l'estudi de Zucman que s'ha presentat en aquest apartat, els països europeus que tenen les economies més fortes en surten més malparats.

Actualment, existeix una relació entre la proporció d'impostos deixats de recaptar a causa del *profit shifting* i el tipus impositiu dels països. Països com Bulgària, amb un impost de societat molt baix (10%) no alts nivells d'elusió fiscal. Però segons Zucman, això no és motiu suficient per reduir els impostos sobre les empreses arreu, sinó que s'ha de canviar el model de fiscalitat sobre les empreses. Tot i això, és cert que com més alts són els impostos, més incentius tenen les empreses de enviar beneficis a Luxemburg i altres paradisos fiscals.

4. Propostes per reduir l'evasió i l'elusió fiscal

L'evidència de l'evasió i l'elusió fiscal, genera una sensació d'impotència. Una de les sortides més fàcils per resoldre aquest problema és que tots els estats es converteixin en paradisos fiscals per eliminar la competència fiscal. Però Gabriel Zucman ens dóna una alternativa. Zucman mostra com hi ha motius per tenir esperança, ja que recentment s'han fet progressos en la lluita contra l'evasió i l'elusió fiscal. Per exemple, a partir de

2018, els bancs d'un gran nombre de paradisos fiscals començaran a informar a les autoritats fiscals corresponents les dades dels seus clients estrangers.

Per a Gabriel Zucman **la causa principal de l'evasió fiscal són les institucions financeres i els intermediaris que la faciliten i que ofereixen serveis en aquest sentit**. Zucman considera que no s'han pres suficients mesures per desincentivar dites institucions a seguir amb aquestes pràctiques, mitjançant sancions i penalitzacions. Als Estats Units s'ha multat a certes institucions financeres, però les multes no són suficientment altes per a desincentivar aquestes pràctiques, i molts cops es tem seguir una línia dura amb aquestes entitats donat la gran repercussió que això pot tenir per al sistema financer en termes d'estabilitat dels mercats financers.

D'altra banda, Gabriel Zucman senyala que les amnisties fiscals no haurien de ser el principal instrument de lluita contra l'evasió fiscal. Tot i funcionar per a incrementar la recaptació de l'estat a curt termini, les persones que evadeixen impostos i que no han participat en l'amnistia fiscal es poden sentir encoratjades en seguir evadint impostos, donat que preveuen que en algun moment en el futur es farà una nova amnistia fiscal que podran aprofitar per fer aflorar ingressos i riquesa no declarada. En aquest cas les amnisties podrien tenir un impacte negatiu sobre la recaptació d'ingressos total. **En concret, Zucman proposa 3 vies per fer front a pràctiques d'evasió i elusió fiscal:** Canviar el model d'impost de societats, la creació d'un registre internacional d'actius financers i endurir les sancions per la prestació de serveis financers il·legals.

4.1. Canviar el model d'Impost de Societats

L'actual model d'impost sobre societats intenta assignar els beneficis als diferents països on opera una companyia a través de l'ús dels preus de transferència (*transfer prices*). Però, segons Zucman, això no té gaire sentit. El procés de producció en un grup multinacional es dona a tot arreu on opera i no hi ha manera d'assignar els beneficis d'aquestes empreses amb l'ús dels preus de transferència. (apartat 2.3 més informació) El model actual doncs, fa possible que les empreses multinacionals eludeixin el pagament d'una gran quantitat d'impostos a l'erari públic, amb el que es perjudica tota la societat i es fomenta la *race to the bottom*. Per fer front a aquesta situació, Zucman proposa generalitzar un nou model, anomenat "*sales*

apportionnement”, on la base imposable a cada país es calcularia a partir d’aplicar el **percentatge de vendes** de l’empresa al país sobre els **beneficis globals de l’empresa**.

En lloc de calcular d’impost dels beneficis a cada empresa filial com es fa actualment, Zucman diu que s’han de gravar les empreses multinacionals a partir dels seus beneficis globals consolidats, mitjançant una manera senzilla i transparent norma que no es pugui manipular. A cada país s’hauria de gravar l’activitat de l’empresa multinacional en funció de les vendes d’aquesta empresa en aquell determinat país sobre les vendes totals de l’empresa i aplicant aquesta ràtio als beneficis globals de l’empresa, obtenint així els beneficis imposables al teu país. Si una determinada multinacional fa un 10% de les seves vendes a Espanya el 10% dels beneficis de l’empresa s’haurien de taxar a Espanya. D’aquesta manera, els beneficis es calcularien en l’àmbit global, i no hi hauria lloc per fer *profit shifting*.

Amb el mètode de *sales apportionment* hi ha menys incentius de manipular l’origen dels beneficis. Amb aquest model, les empreses que vulguin fer negocis a un territori determinat han de proporcionar a les autoritats fiscals corresponents dues dades molt bàsiques. Els beneficis globals consolidats (1) de l’empresa matriu de la qual formen part i les vendes totals al món i en aquell territori determinat (2) de l’empresa, per a calcular la fracció de les vendes totals que es produeixen en aquell territori. Amb aquesta informació les autoritats fiscals del territori calcularà la quantitat d’impostos a recaptar.

Exemple: Si Apple té 50.000 Millions de dòlars en beneficis i fa un 1% de les seves vendes a Catalunya, l’1% dels 50.000 milions de dòlars (500 milions) seran la base imposable a Catalunya amb el tipus impositius que els catalans escullin.

Aquest nou model, però, presenta un problema. Es podria donar el cas que les multinacionals poguessin falsejar la localització real de les seves vendes, fent que aquest sistema no funcioni. Per exemple: Apple podria vendre tots els seus Iphones a un re-venedor independent a Irlanda, i llavors aquest re-venedor que vendria els Iphones a Espanya, Alemanya i França. Aplicant el sistema d’impost corporatiu sobre les vendes, Apple estaria venent tots els telèfons a Irlanda, i així doncs els seus beneficis es gravarien a Irlanda a un tipus aproximat al 0% i el re-venedor independent que compraria els Iphones per 500\$ i els vendria per 500\$ amb el que no obtindria beneficis

i tampoc hi hauria cap mena de recaptació per impost corporatiu a Espanya, França o Alemanya.

Tot i que teòricament sembla que aquest sigui molt problemàtic per què aquesta proposta sigui exitosa, a la pràctica no ho és tant per dues raons:

- 1- El model de “sales apportionment” **existeix actualment**. És el sistema que s’ha aplicat a alguns estats dels EUA, com Califòrnia o New York, que tenen un Impost de Societat Estatal que agafa els beneficis a tots els Estats Units de les empreses que operen a aquests estats i posteriorment la base imposable es calcula a partir de la mateixa fracció que representen les vendes d’aquesta determinada empresa en aquests estats. Hi ha estats que no tenen Impost de Societat Estatal, com Texas, i no veiem que hi hagi moltes vendes fetes a través de Texas. Així doncs, veiem que l’Impost de Societats Estatal que hi ha als Estats Units funciona prou bé.
- 2- Seria molt fàcil per les autoritats prevenir l’evasió d’impostos a través de la venda simulada a través de dues maneres:
  - a) Si una empresa realitza moltes vendes a un lloc d’impostos molt baixos, les autoritats fiscals automàticament resituen la base imposable a un altre país amb impostos més alts.
  - b) La segona manera per evitar la simulació de vendes és només tenir en compte on es produeixen les vendes finals als consumidors.

Un altre aspecte positiu d’aquesta proposta és la simple implementació **unilateral** per qualsevol país o regió, ja que no és necessària la col·laboració internacional. Si un país o regió l’aplica crearia un exemple que la resta de països de la UE seguirien, tal com ha passat als Estats Units. Si les decisions en matèria fiscal a la UE es prenen per unanimitat, seria difícil aconseguir que Irlanda o Luxemburg estiguessin a favor del *sales apportionment*. És per això que Gabriel Zucman creu que hi ha d’haver un moviment unilateral per part d’algun dels estats membres de la UE per a progressar.

A la UE s’ha estat discutint durant dècades un projecte similar, l’anomenat *Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*. En aquest cas, el prorrateig es basaria no només en vendes però també en la localització de la força de treball i el

capital físic. Aquesta mesura no tira endavant pel poder individual dels membres de la Unió Europea per bloquejar-la i per falta de voluntat política.

Sempre és millor arribar a acords a través d'una cooperació internacional multilateral. L'escenari ideal el punt de vista de Zucman seria que els Estats Units i la UE adoptessin aquest sistema conjuntament com a part de l'avenç cap al lliure comerç. La UE i els Estats Units estan parlant sobre comerç transatlàntic i d'acords d'inversió, i al centre d'aquestes discussions haurien d'haver-hi els problemes fiscals. Té poc sentit liberalitzar més el comerç i tenir discussions internacionals sobre el mercat sense discutir com hem de fiscalitzar les corporacions multinacionals.

Gabriel Zucman defensa que estem en un moment decisiu, en el qual si no canviem la fiscalitat de les multinacionals i la manera en la qual redistribuïm els recursos la població girarà l'esquena a la globalització, de formes que poden ser violentes, o poden ser molt dolentes pels negocis i per altres aspectes. Una de les característiques principals del sistema d'impost de societats que descriu en Gabriel Zucman és que no necessita l'aprovació de cap organisme extern, no necessites que cap país t'envii informació, no necessites que Irlanda estigui d'acord.

Segons en Gabriel Zucman, el sistema de *sales apportionment* és un bon sistema per a la UE o els Estats Units, però no per als països en vies de desenvolupament. Aquests països haurien de mantenir el sistema actual d'impost sobre societats, gravant els beneficis al lloc de producció dels béns, al seu origen.

Pot haver-hi una coexistència d'aquests diferents sistemes. Amb aquest sistema, els Estats Units i la UE poden donar crèdits fiscals a les empreses multinacionals per evitar la doble imposició fruit de la coexistència dels sistemes de *sales apportionment* i de *source-based income taxation*.

És molt important protegir l'Impost de Societats, ja que és una de les úniques maneres de **gravar el capital**. Posar impostos sobre el capital resulta important dona que la caiguda d'impostos és un dels principals factors que expliquen l'increment de la desigualtat en la propietat del capital. Seguint el model de Thomas Piketty: Si els

impostos sobre el capital són propers a zero, la R^{22} creixerà, i s'incrementarà la concentració del capital. En canvi, si es posen impostos elevats sobre el capital, es reduirà la R i es frenarà o es farà disminuir la concentració del capital.

4.2 Registre Internacional d'Actius Financers

La segona proposta de Zucman és la creació d'un registre global d'actius financers individual i societari per a poder tenir fiscalitzats aquests actius, de la mateixa manera que succeeix amb els immobles i el Registre de la Propietat. Perquè això sigui possible, es requereix un gran nivell de cooperació internacional.

A la majoria d'economies de la Unió Europea el govern recapta entre el 45% i el 50% de tota la riquesa creada en un any determinat en forma d'impostos i els redistribueix. Aquest sistema només pot funcionar si hi ha suficient transparència sobre qui paga què, qui guanya què, qui és propietari de què, i qui pot contribuir als impostos. La realitat és que estem molt lluny de gaudir de suficient transparència, ja que existeix una gran opacitat sobre la riquesa en particular i la seva distribució.

Segles enrere molts països van crear registres de la propietat de la terra i registres de la propietat immobiliària. En el moment en el qual es van crear aquests registres, gairebé tota la riquesa era captada perquè en aquell moment la major part de la riquesa tenia la forma de propietats immobiliàries i terrenys. Des de llavors l'estructura de la riquesa han canviat. Actualment els actius financers tenen un paper major al qual tenien abans. És per això que un **Registre Mundial d'Actius Financers** ajudaria a aplicar impostos i a crear bases de dades sobre la riquesa i la seva distribució, lluitar contra el blanqueig de diners i contra el finançament del terrorisme. El **Registre Mundial d'Actius Financers** requeriria la cooperació internacional, fent aquesta proposta més ambiciosa que les altres dues, les quals es poden implementar immediatament i unilateralment. Zucman explica que el Registre podria començar en l'àmbit de la Unió Europea, amb la creació d'un **Registre d'Actius Financers de la Unió Europea**. D'aquesta manera, la UE es podria postular com la regió més transparent del món pel que fa al món empresarial. La gent que inverteix en la UE o a

---

²² En el model R i G de Piketty, la R és la taxa de creixement del capital (taxa de retorn) i la G és la taxa de creixement de l'economia.

les seves empreses serien benvinguts, però el seu capital a la UE seria registrat a registres públics, tant els actius financers com els immobles.

Zucman explica que la seva creació seria relativament fàcil, ja que la major part de la informació necessària ja es troba registrada a les institucions financeres i cada país consta d'una institució financera anomenada *Central Securities Depository* que s'encarrega de registrar aquesta informació. En el cas de la UE trobem les dades concentrades a l' *Euroclear*, que en el fons està actuant ara mateix com un registre financer *de facto*, però no fa servir les dades per millorar la transparència sobre qui és el propietari dels actius, sinó que s'utilitza per a facilitar les transaccions financeres (cosa que és molt important i totalment legítima). El BCE(Banc central europeu) podria analitzar aquestes dades i utilitzar-les per a crear el **Registre d'Actius Financers de la Unió Europea**. Si aquesta mesura funciona, seria probable que altres països i regions, com els Estats Units, també l'adoptessin. Si els Estats Units i la UE estableixen aquest registre, s'estarien registrant més de la meitat dels actius financers del món, suposant un gran progrés en aquest sector. Zucman estima que això seria possible de fer-ho en els pròxims deu anys.

Aquest sistema permetria als països poder comprovar quina és la riquesa dels seus ciutadans sense dependre de la informació facilitada per les entitats financeres *offshore*. També serviria per a tenir una visió molt més completa de qui posseeix la riquesa i com es distribueix. Si no tenim unes bones dades de qui són els propietaris de la riquesa del nostre país, no es pot tenir un debat acurat sobre polítiques socials, impostos i redistribució.

4.3 Endurir les sancions per la prestació de serveis financers il·legals

Determinats bancs, fons d'inversió i empreses de consultoria fiscal que assessoren els seus clients sobre com evadir impostos tenen incentius a seguir facilitant l'evasió fiscal i a no donar la informació completa dels seus clients a les autoritats fiscals dels seus països d'origen. Per aquest motiu que Zucman proposa endurir les **sancions i penalitzacions contundents** amb els països i entitats financeres que no col·laborin en la lluita contra l'evasió fiscal, ans al contrari, l'incentiven. Per poder imposar sancions, els països haurien de tenir una gran rellevància internacional i en el cas d'Europa, s'hauria de fer en l'àmbit supranacional, a través de la UE.

Les institucions financeres i banquers que operen en paradisos fiscals i els mateixos paradisos fiscals tenen molt a guanyar ajudant a la gent a evadir impostos, perquè hi ha una gran demanda d'evasió d'impostos al món a causa de la creixent concentració de riquesa. Al mateix temps no tenen molt a perdre, per la falta de suficients sancions per part dels països a les institucions financeres, als banquers i països que faciliten aquesta pràctica.

Per fer front a aquest problema és imprescindible aplicar unes sancions més dures **als proveïdors de serveis per a l'evasió fiscal**. En concret, quan les autoritats trobin que una institució financera està violant la llei ajudant a la gent a evadir impostos, **la sanció hauria de ser apartar aquestes institucions del negoci, retirant-ne les llicències bancàries**. El cost que representaria aquesta sanció per a les institucions financeres, canviaria el model de negoci relacionat amb l'evasió fiscal ja que facilitar un delictes financer com l'evasió fiscal és converteixen un risc molt elevat. D'altra banda, si una multa econòmica, com en el model actual, els beneficis de les grans institucions financeres contribuint a l'evasió fiscal continuen essent majors als costos. Les sancions són crucials per reduir l'evasió fiscal.

En el cas dels països que s'especialitzen a robar ingressos tributaris d'altres països o faciliten delictes financers, s'han de sancionar a través dels aranzels sobre les transaccions comercials entre països. Tot i que la diplomàcia pot aconseguir alguns canvis, com els compromisos de Suïssa i d'altres paradisos fiscals pel que fa a l'intercanvi de dades bancàries. Quan la diplomàcia no és suficient, el millor enfocament és tenir uns aranzels elevats a tall de represàlia contra els paradisos fiscal per a compensar els països agreujats per les seves pràctiques. Tot i que Zucman és partidari del lliure comerç i el capitalisme, considera que els aranzels es poden utilitzar com a una eina de negociació coercitiva.

5. Conclusions

Als països amb economies desenvolupades, on la gran majoria de treballadors són assalariats, l'evasió fiscal és petita en termes agregats però és molt elevada en termes relatius per a les persones que formen part del "Top" 1%. Aquesta evasió fiscal és encara més elevada per a les persones que formen part del Top 0,01% i té grans conseqüències per a la justícia i per a la legitimitat del sistema impositiu.

Les empreses multinacionals també s'han beneficiat enormement de la globalització, ja que han accedit a un mercat global que els permet incrementar els seus beneficis de diverses maneres, una d'elles facilitant l'elusió i evasió d'impostos. Si aquestes pràctiques continuen essent freqüents, limitant la redistribució dels beneficis, la globalització no serà sostenible.

A través dels seus treballs, Zucman mostra el gran impacte que tenen l'offshore wealth i el profit shifting a les societats occidentals, que políticament es tradueixen en el suport de més polítiques proteccionistes, l'increment dels impostos a la classe mitjana o la tendència dels països a convertir-se en paradisos fiscals, entre d'altres. Zucman també posa sobre la taula diverses propostes que donen esperança pel que fa a la possibilitat que els estats incrementin la seva recaptació mitjançant la lluita contra l'evasió fiscal. Cal realitzar més estudis com el presenta Zucman en el llibre *The Hidden Wealth of Nations* amb la col·laboració de les autoritats fiscals i utilitzant dades d'amnisties fiscals i de filtracions d'informació. Aquests tipus d'estudis seran claus per afinar la visió que tenim sobre la desigualtat.²³

6. Glossari

Evasió fiscal (Tax Evasion): un terme difícil de definir, però que generalment s'utilitza com a arranjaments il·legals on la responsabilitat fiscal està oculta o ignorada, és a dir, el contribuent paga menys impostos que el que està legalment obligat a pagar amagant ingressos o informació de les autoritats fiscals.²⁴

Elusió fiscal (Tax Avoidance): Un terme difícil de definir, però que generalment s'utilitza per descriure l'ordenació dels assumptes del contribuent que té com a finalitat reduir la seva responsabilitat fiscal i que, tot i que l'acord pot ser estrictament legal, sol estar en contradicció amb el propòsit de la llei que pretén seguir. Cf. evasió

Impost de Societats: Impost sobre la renda dels ingressos de les empreses

Factor National Income: És la suma tots els ingressos provinents del treball i del capital que una persona guanya en un període determinat (Salaris i ingressos provinents del capital (accions)). El problema d'aquest concepte d'ingressos es pot entendre amb el

---

²³ Gabriel Zucman proposa utilitzar les dades d'evasió fiscal per a millorar els indicadors de desigualtat (de renda i de riquesa) que es troben a World Income and Wealth Database (WID.com), una gran base de dades sobre desigualtat en la que participen Thomas Piketty, Facundo Alvaredo, Emmanuel Saez i el mateix Daniel Zucman.

²⁴ "Centre for Tax Policy and Administration." *Estadísticas - OECD*, www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm.

següent exemple: Els jubilats no tenen una gran quantitat de riquesa ni reben ingressos provinents del treball, amb el que tindran una quantitat propera **a zero de factor**.

Renda Nacional (national income): PIB menys capital depreciació més ingressos nets estrangers.²⁵

Desigualtat abans d'impostos: Distribució dels ingressos abans de la intervenció de l'estat. En Gabriel Zucman defineix el **Pre-Tax National Income** com el Factor National Income menys les contribucions socials per a pensions o l'atur que paguen els treballadors i afegint-hi les transferències socials en forma de pensions i subsidis.

Desigualtat després d'impostos: Desigualtat calculada a partir dels ingressos menys tots els impostos que paga la gent i afegint tots els beneficis (serveis i transferències) que es reben per part de l'Estat de manera individualitzada.

CND-DINA: Comptes nacionals distributives basats en una combinació consistent i sistemàtica de fonts d'informació fiscal, d'enquestes, de riquesa i de comptes nacionals, realitzats per la organització WID.world.²⁶

Race to the Bottom: a situation in which companies compete with each other to reduce costs by paying the lowest wages or giving workers the worst conditions.²⁷

Comptes Nacionals (National Accounts): Els comptes nacionals es defineixen com una mesura de categories macroeconòmiques de producció i compra en una nació. Aquests sistemes són mètodes de comptabilitat utilitzats per mesurar l'activitat econòmica d'un país a partir d'un marc acordat i un conjunt de normes comptables. Els comptes nacionals tenen com a finalitat presentar dades econòmiques específiques de tal manera que facilitin l'anàlisi i la formulació de polítiques.²⁸

PIB (GDP): El producte interior brut és una mesura agregada de producció igual a la suma dels valors bruts afegits de totes les unitats institucionals residents compromeses a la producció (més impostos i menys subsidis, sobre productes no inclosos en el valor del la seva producció). La suma dels usos finals de béns i serveis (tots els usos excepte el

²⁵ Capital Accumulation, Private Property and Rising Inequality in China, 1978-2015 Thomas Piketty (Paris School of Economics) Li Yang (World Bank and Paris School of Economics) Gabriel Zucman (UC Berkeley and NBER) December 26, 2016

²⁶ "El Proyecto WID.world y La Medición De La Desigualdad Económica." 2016, doi:10.18411/d-2016-154.

²⁷ "Definition of 'Race to the Bottom' - English Dictionary." Cambridge Dictionary, dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/race-to-the-bottom.

²⁸ Moffatt, Mike. "The Meaning of National Accounts in International Economics." Thoughtco., Dotdash, www.thoughtco.com/national-accounts-in-international-economics-1146135.

consum intermedi) es mesura en els preus dels compradors, menys el valor de les importacions de béns i serveis o la suma dels ingressos primaris distribuïts per les unitats productores residents.²⁹

Factor Capital

Capital gains/ holding gains (beneficis del capital): Positive or negative holding gains may accrue during the accounting period to the owners of financial and non-financial assets and liabilities as a result of a change in their prices (holding gains are sometimes referred to as “capital gains”).³⁰

Factors Treball.

Profit Shifting: es refereix a les estratègies d'evasió d'impostos que exploten els buits i els incompatibilitats en les regles fiscals per transferir els guanys de forma artificial a ubicacions baixes o no impositives. Traslladar *artificialment* els beneficis a paradisos fiscals.³¹

Offshore wealth: suma dels dipòsits bancaris i valors de cartera (valors propis, obligacions, accions de fons d'inversió) gestionades per entitats bancàries en nom d'inversors no residents.³²

Top 0,01%; Top 1%; Top 10%; Bottom 50%:

Globalització: L'increment de les relacions comercials entre els diferents països del món. Aquest fet està relacionat també amb la lliure circulació de capital que es va establir després de la caiguda del Sistema de Bretton Woods i les possibilitats que han ofert les tecnologies de la informació i la comunicació per a fer possible gestionar i coordinar actius i processos productius a milers de quilòmetres de distància. Això, per exemple, permet que les empreses multinacionals puguin traslladar actius a paradisos fiscals (com la propietat intel·lectual), que generen grans beneficis exempts d'impostos.

²⁹ OECD Statistics Directorate. Health Status, stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1163.

³⁰ OECD Statistics Directorate. Health Status, stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1239.

³¹ “Base Erosion and Profit Shifting.” Estadístiques - OECD, www.oecd.org/tax/beps/.

³² Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel Zucman, Tax Evasion and Inequality, NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH 1050 Massachusetts Avenue Cambridge, MA 02138 September 2017

La globalització ha generat un nou escenari, amb la lliure mobilitat de capitals, que ha posat una gran pressió sobre els sistemes impositius tradicionals. El sistema de Bretton Woods limitava molt la mobilitat del capital, amb el que l'evasió fiscal i l'existència de paradisos fiscals no representaven un gran perill per als sistemes fiscals dels estats. Amb la caiguda del sistema de Bretton Woods i la lliure mobilitat del capital, aquest ha utilitzat les lleis fiscals internacionals (que vénen del sistema de Bretton Woods o fins i tot de temps pretèrits) per a minimitzar la càrrega fiscal.

Així doncs, cal una gran determinació en l'àmbit global per acabar amb aquestes pràctiques, perquè hi ha un marc regulador antiquat que incentiva l'evasió fiscal, tant per part dels paradisos fiscals com per les empreses multinacionals i els individus més rics.

Income Tax: Un impost sobre la renda és un impost que els governs imposen als ingressos per particulars de la seva jurisdicció. Per llei, els contribuents han de presentar anualment una declaració d'impostos per determinar les seves obligacions fiscals. Els impostos sobre la renda són una font d'ingressos per als governs. S'utilitzen per finançar serveis públics, pagar obligacions governamentals i proporcionar béns per als ciutadans.

Wealth Tax: Impost sobre el Patrimoni.

Inheritance Tax: Impost de Successions.

Evasió fiscal o elusió fiscal? Tax avoidance o tax evasion?

Quin *approach* fem servir per als conceptes “evasió” i “elusió” fiscal? Hi ha una tendència generalitzada a utilitzar-los indistintament. Segons el DIEC:

Eludir: v. tr. [LC] Evitar (una dificultat, una obligació, etc.), amb algun artifici, estratagema, habilitat. (legal)

Evasió (de capital): 2 [ECT] [LC] Fet de treure il·legalment diners o altres actius líquids d'un país.(il·legal)

El problema d'establir una clara diferenciació entre els dos conceptes és que es resta importància a l'elusió fiscal, fet que pot ser clarament contraproductiu, donat que l'escala de l'elusió fiscal feta per les empreses multinacionals és molt superior a l'escala de l'evasió fiscal feta pels individus.

El llibre d'en Gabriel Zucman "The Hidden Wealth of Nations" es concentra en identificar i denunciar els principals mecanismes d'evasió fiscal existents actualment, i els seus col·laboradors necessaris: Entitats financeres prestadores de serveis il·legals i els mateixos paradisos fiscals. També proposa solucions per a lluitar contra l'evasió fiscal dels individus més rics de la societat i contra l'elusió fiscal de les empreses multinacionals.

7. Bibliografia

Alvaredo, Facundo, et al. World Inequality Report 2018. World Inequality Lab, 2018, World Inequality Report 2018.

Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel Zucman, Tax Evasion and Inequality, NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH 1050 Massachusetts Avenue Cambridge, MA 02138 September 2017

Annette Alstadsæter & Niels Johannesen & Gabriel Zucman (2018). *"Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality,"* Journal of Public Economics

“Base Erosion and Profit Shifting.” Estadísticas - OECD, www.oecd.org/tax/beps/.

Capital Accumulation, Private Property and Rising Inequality in China, 1978-2015 Thomas Piketty (Paris School of Economics) Li Yang (World Bank and Paris School of Economics) Gabriel Zucman (UC Berkeley and NBER) December 26, 2016

“Centre for Tax Policy and Administration.” *Estadísticas – OECD*, www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm.

“Definition of ‘Race to the Bottom’ - English Dictionary.” Cambridge Dictionary, dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/race-to-the-bottom.

“El Proyecto Wid.world y La Medición De La Desigualdad Económica.” 2016, doi:10.18411/d-2016-154.

Hayden, Sally. “Republicans Voted to Hand Tax Cuts to America's Billionaires in the Middle of the Night.” The Independent, Independent Digital News and Media, 2 Dec. 2017, www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/senate-tax-cuts-donald-trump-rich-us-vote-republican-vote-result-latest-a8088196.html

HM Revenue & Customs. “Corporation Tax to 17% in 2020.” GOV.UK, GOV.UK, 16 Mar. 2016, www.gov.uk/government/publications/corporation-tax-to-17-in-2020.

Moffatt, Mike. "The Meaning of National Accounts in International Economics." Thoughtco., Dotdash, www.thoughtco.com/national-accounts-in-international-economics-1146135.

OECD Statistics Directorate. Health Status, stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1163.

OECD Statistics Directorate. Health Status, stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1239.

Piketty, T. (2014) *Capital in the Twenty-First Century*, Cambridge MA: The Belknap Press of Harvard University Press.

Simon Kuznets, 1934. "National Income, 1929–1932". 73rd US Congress, 2d session, Senate document no. 124

The American Prospect, using data provided by Branko Milanovic

Thomas Piketty & Emmanuel Saez & Gabriel Zucman, 2018. "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States*," *The Quarterly Journal of Economics*, vol 133(2), pages 553-609.

Tørsløv, T. R., Wier, L., & Zucman, G. (2017). *€600 Billion and Counting: Why High-Tax Countries Let Tax Havens Flourish*.

World Wealth and Income Database <http://wid.world/wid-world/>

World Inequality Report 2018, Figures 5.1.1. See wir2018.wid.world for data sources and notes.

Zucman, Gabriel (2015) "The Hidden Wealth of Nations—The Scourge of Tax Havens", University of Chicago Press.

Zucman, Gabriel (2014) *Taxing across borders: tracking personal wealth and corporate profits*. *Journal of Economic Perspectives*